

বহু পায়ণ্ণ দমন ।

বৈষ্ণব ধৰ্ম্ম, বৈষ্ণব ভক্তি তত্ত্ব, ভক্তি সাৰ
আদিৰ গুঢ় আলোচনা ।

বচোতা, সংগ্ৰাহক

আৰু

প্ৰকাশক—

শ্ৰীকৃষ্ণদেৱ গোস্বামী,

গজলা সত্ৰ

পোঃ চেন্দেলীবাড়ী

শিৱসাগৰ, অসম ।

মূল্য দেড় টকা ।

গোলাঘাট
যদুমণি ছাপাখানাত
মুদ্রিত ।

প্রথম ভা

১৯৫১

বৃহৎ পাষাণ দমন !

বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম, বৈষ্ণৱ ভক্তি তত্ত্ব, ভক্তি সাৰ
আদিৰ গুঢ় আলোচনা।

ৰচোতা, সংগ্ৰাহক

আৰু

প্ৰকাশক—

শ্ৰীকৃষ্ণদেৱ গোস্বামী,

গজলা সত্ৰ

পোঃ চেন্দ্ৰেলীবাড়ী

শিৱসাগৰ, অসম।

মূল্য ১।।০

সূচী-পত্র

বিষয়	পৃষ্ঠা
প্রথম খণ্ড	
১। পাতনি—	১০
২। প্রশংসা পত্র—	১০
৩। আৰম্ভণি—	১
৪। সুৰাপান আৰু আগমি ভক্তি বৰ্জন—	২
৫। গোপীখেলা ভক্তি বৰ্জন—	১১
দ্বিতীয় খণ্ড	
৬। কৰ্মকাণ্ড আৰু কৰ্মকাণ্ডী বামুণ বৰ্জন—	১৪
৭। নিবৃত্তি মতে কৰা শ্রাদ্ধ—	১৭
তৃতীয় খণ্ড	
৮। বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মত নিবৃত্তিমार्ग—	২৮
চতুৰ্থ খণ্ড	
৯। বৈষ্ণৱ ভক্তৰ লক্ষণ—	৫০
পঞ্চম খণ্ড	
১০। গৃহস্থৰ নিত্যকৃত্য—	৭৫
ষষ্ঠ খণ্ড	
১১। বৈষ্ণৱ মহিমা—	৯৪
১২। পতিব্ৰতা চৰিত্ৰ মহিমা—	১০১
সপ্তম খণ্ড	
১৩। শৰণ নিৰ্ণয় ভজ্ঞন নিৰ্ণয় ভক্তি ন বিধ	১০৭
১৪। গুণ কৰ্ম অনুসৰি উপাধি—	১১১
১৫। সংহতি—	১১২
১৬। অন্য আৱশ্যকীয় শব্দার্থ আৰু টোকা—	১১০

পাতনি

পৃথিবী জুৰি ধৰ্ম সঙ্কট আৰম্ভ হৈছে। তাৰে ভিতৰত আমাৰ অসমৰ এচুকত মহাপুৰুষ সকলৰ চৰণৰ ধূলাৰে পৱিত্ৰ অসমত ধৰ্ম সঙ্কট অতি বেচি। তাকে দেখি শুনি প্ৰাণত আঘাত পাই নানা শাস্ত্ৰ মতে শুদ্ধ সত্ৰ ধৰ্ম প্ৰকাশৰ অৰ্থে এই পুথি যুগুত কৰা হল। ইয়াত আমাৰ নিচা বুলিবলৈ একো নাই, সকলো মাত্ৰ শাস্ত্ৰৰ পৰা সান্নিধ্যৰ কাৰ লিখা হৈছে। তাতে অনেক ভুল ভ্ৰান্তি তব পাৰে। বাইজ্ঞে যেন দোষৰ ভাগ বাদ দি গুণৰ ভাগ গ্ৰহণ কৰি আমাৰ সং উদ্দেশ্যলৈ চাই আশাৰ বাণী প্ৰদান কৰে এয়ে মিনতি।

কোনো স্থানত দুখন বা অধিক শাস্ত্ৰৰ পৰা উদ্ধৃত বুলি নাম দিয়া হৈছে। পদ বা ছলৰী খিনি তাৰে প্ৰথম খনৰ পৰা উদ্ধৃত, পিছে সেই পদ বা ছলৰীৰ সাৰাংশ সি কেখন শাস্ত্ৰতো পাব। ইতি।

গজলা সত্ৰ

মাঘ ৫০২ শঙ্কৰানন্দ

১ শ্ৰীকৃষ্ণদেৱ গোস্বামী

—ପ୍ରଶଂସା ପତ୍ର—

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀକୀର୍ତ୍ତି ନାଥ ମହନ୍ତ ଅଧিকাৰ ପ୍ରଭୁର ପତ୍ର—

ইমান কোমল মতীয়া ল'ৰাৰ বিৰোচিত ভাৱ উপস্থিছে। অক্লান্তি সূভাৱ জাগ্ৰত হৈছে। এওঁ সমাজত ঠিক পথকেই প্ৰকাশ কৰিছে। এই শাস্ত্ৰ খনি সকলো গুৰু ভকু জনে আগ্ৰহ কৰি যদি ভাল ধৰণেৰে এবাৰ ভাবি চাই, তেন্তে তেওঁৰ এই শ্ৰমৰ সাক্ষল হয়। বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মাৱলম্বি সকলে মহাপুৰুষ শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ দেৱৰ কৃত ধৰ্ম্ম শাস্ত্ৰ সমূহ অশ্ৰদ্ধা কৰি, অৱগ. কীৰ্ত্তন নোহোৱা বাবে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ দুৰ্ব্বল্যস্থা ঘটাইছে। ইতি।

৮।৯।৪০

ইয়াৰ বাজেও তলত দিয়া প্ৰভু সকলৰ পৰা প্ৰশংসা পত্ৰ পোৱা হৈছে। কলেৱৰ বঢ়াৰ ভয়ত ছাপা কৰোৱা নহল।

শ্ৰীশ্ৰীদিহিং নমাতি সত্ৰৰ বেদ কান্ত গোস্বামী
সত্ৰাধিকাৰ, শ্ৰীশ্ৰীভূৰ্গেশ্বৰ মহন্ত, শ্ৰীশ্ৰীসৌকাৰ্জুন সত্ৰৰ
শ্ৰীশ্ৰীৰত্নেশ্বৰ সত্ৰাধিকাৰ গোস্বামী, শ্ৰীশ্ৰীকদ্ৰদেৱ ডেকা
অধিকাৰ গোস্বামী, শ্ৰীশ্ৰীসোণাৰিপাৰ সত্ৰৰ শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দ
চন্দ্ৰ সত্ৰাধিকাৰ গোস্বামী, শ্ৰীশ্ৰীবৃন্দাবানী সত্ৰৰ
শ্ৰীশ্ৰীযোগানন্দ সত্ৰাধিকাৰ গোস্বামী, শ্ৰীশ্ৰীসন্তুনাথ
ডেকা অধিকাৰ গোস্বামী, শ্ৰীশ্ৰীদিহিং নমাতি সত্ৰৰ

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଧର୍ମକାନ୍ତ ଡେକା ଅଧିକାର ଗୋସ୍ଵାମୀ, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ୭କୋବେଥନା
ଗଞ୍ଜଳା ସତ୍ରର ' ଶ୍ରୀଶ୍ରୀହରିବୀରୀ ସତ୍ରାଧିକାର ଗୋସ୍ଵାମୀ,
ଶ୍ରୀଶ୍ରୀବଳଭଦ୍ର ଗୋସ୍ଵାମୀ, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ୭ଦେଓପାନୀ ଗଞ୍ଜଳା ସତ୍ରର
ଶ୍ରୀଶ୍ରୀମୁନିନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ସତ୍ରାଧିକାର ଗୋସ୍ଵାମୀ, ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ୭ବାବେଶ୍ଵର
ସତ୍ରର ଶ୍ରୀଶ୍ରୀମହେଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ସତ୍ରାଧିକାର ଗୋସ୍ଵାମୀ. ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଗୋପାଳ
କୃଷ୍ଣଦେବ ଡେକା ଅଧିକାର ଗୋସ୍ଵାମୀ ।

*Library books will give you joy for long
if handled carefully with clean hands*

বৃহৎ পাষাণ দমন

প্রথম খণ্ড

আবিস্তাৰি

পদ

জয় জয় কৃষ্ণ কৃপাময় ভগৱন্ত ।
যাহাৰ লীলাৰ নাজানি আদি অন্ত ॥
ইচ্ছা মাত্ৰে কৰা সৃষ্টি পালন সংহাৰ ।
শঙ্কৰ স্বৰূপে তেওঁ হৈয়া অৱতাৰ ।
ভুল্লভ ভকতি ধৰ্ম্ম প্ৰকাশ কৰিলা ॥
সংসাৰ সাগৰ তন্ত্ৰে জীৱক তাৰিলা ॥
নিজ গুণে জগতক সুখী বৰিলন্ত ।
লোকৰ কুশল সাধি বৈকুণ্ঠে গৈলন্ত ॥
হেন শঙ্কৰৰ ভক্তি পথ কৰিবো বৰ্ণন ।
গুনা সাৱধান চিত্তে সমাজিক জন ॥
নিজ গুৰু চৰণত বৰিয়া প্ৰাণতি ।
বৈষ্ণৱমুত শাস্ত্ৰ ৰছিবো সম্প্ৰতি ॥

অনেক শাস্ত্রক আনি একত্রে চপালো ।
 বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম নামে পুস্তক বহিলো ॥
 মুখ হেন জানি মোক নিন্দা নকৰিব ।
 এহিসে শাস্ত্রক চাই সন্তোষ লভিব ॥
 এহি আশীৰ্বাদ মাগো গুৰু সমাজত ।
 উক্ত গ্রন্থ কৰে যেন কাৰ্য্যত পৰিণত ॥
 হে কৃপাময় হৰি মোক কৰা দয়া ।
 নাম দান দিয়া প্রভু দূৰ হোক মায়া ॥
 হলিৰাম চৰণে মোৰ কোটি নমস্কাৰ ।
 বাম কৃষ্ণ বুলি তৰা দুৰ্ঘোৰ সংসাৰ ॥

— × —

সুৰাপান আৰু আগমি ভক্তি বৰ্জ্জন

[কুৰ্ম, গৎসু পুৰাণ]

পদ

পূৰ্ব্বত আছিল ৰাজা নামত চিলিম্খা ।
 তাহান দুহিতা ভৈলা নামত সুভগা ॥
 পিতৃ হস্তে তাই পাছে ভৈলা গৰ্ভৱতী ।
 লাজ পাই সুভগাই সাগৰে কৈলা গতি ॥
 তাইৰ দুই চক্ষু হস্তে ভৈলা নহক পনক ।
 দুই স্তন হস্তে ভৈলা নামত ধতক ॥

কেশ হস্তে ভাংগছ বাতুল পৰাই ।
 যোনি হস্তে ধুত্ৰপাত ছুটলোকে খাই ॥
 বীৰ্য্য হস্তে উতপত্তি ভৈলা আফুগছ ।
 যোনিৰ নোমৰ হস্তে ভৈলা চাহগছ ॥
 শৰীৰৰ তেজমল মদৰাজ সুৰা ।
 তাক খাই দৈত্যগণে কৰে সুৰা-মুৰা ॥
 কলিত সন্ত মহন্তে ভুঞ্জিব ।
 তেবে স্তম্ভগাৰ মুকুতি লভিব ॥
 ইসব খাইয়া যদি কৃষ্ণক পূজয় ।
 কদাচিতো কৃষ্ণে তাৰ পূজা নলয় ॥
 হেন জানি নৰলোকে এৰি সপ্ত সুৰা ।
 নিবন্তৰে নৰে ডাকি হৰি হৰি বোলা ॥

[ব্রহ্ম বৈবৰ্ত্ত পুৰাণ]

পদ

তাত্ৰ পাত্ৰে কুহিয়াৰ বস কৰে পান ।
 সুৰাসম খাও ইটো গুনা মতিমান ॥
 সুৰা পানে যেই পাপ শৰীৰে জনমে ।
 এহি সবে সেই পাপ কহি তব স্থানে ॥
 শুদ্ধ বাম হাতে ধৰি জল যেই খায় ।
 সুৰা পান পাপে তাক বেৰিয়া ধৰয় ॥

[ব্রহ্ম বৈবস্বত পুৰাণ— শিৱই নাবদক কৈছিল]

দুৰলৰী

মহাপুৰুষৰ চৰিত্ৰ গ্ৰন্থক

অহঙ্কাৰে নামানিব ।

অপুষ্পিতা কন্যা বিবাহ কৰিব

অৰ্জ্জুমা শ্ৰাদ্ধ তেজিব ॥

বিপ্ৰ বৈষ্ণৱক মহন্ত সবক

নমস্কাৰ নকৰিব ।

থান সত্ৰ চয় মহন্ত সবক

নমস্কাৰ বাকো নবৰিব ॥

আৰু এক বিধ ছুতৰ লক্ষণ

বৈষ্ণৱক বেশধাৰি ।

ৰাধা মাধৱক গুপ্ত খেলা বৰি

প্ৰকাশিব গোপা কৰি ॥

আসাম মূলুক ধুবা যে তুৰক

চাণ্ডাল য়েচ্ছ কুমাৰ ।

ব্ৰাহ্মণ ক্ষত্ৰিয় বৈশ্য শূদ্ৰ

প্ৰৱৰ্ত্তিব একেকাৰ ॥

হংস ছাগ পাৰ কুকুৰা শুকৰ

আৱৰ কুকুৰ গুপ্ত ।

ইসব ব্ৰহ্মক ব্ৰহ্মে লীন গৈলে

তেবে জীৱ হৈব শুদ্ধ ॥

কতো বামতাল   কতো কষতাল
কতোরে টোকাৰি বাইব ।

পঞ্চ সপ্ত দিনে একাদশ নব
সময়ে সেরা পাতিব ॥

আঁঠুরা তৰিয়া   আসন কৰিয়া
বসিব বাধা মাধৱ ।

চৌপাশে আবরি   বৈরাগী নামক
গাইবন্ত করি উৎসব ॥

দিবসত সবে   দ্রব্য চপায়
 বাতিত পাতিব ভোজ ।

চিৰা পিঠাংবি   সন্দেশ সহিতে
সেৱাৰ কৰে সজোগ ॥

ବାଧା ମାଧରବ   ବନ୍ଧକ ଥମାୟା
 ଥିବ ନିୟା ଡୁରାବତ ।

জ্ঞান পৰিহৰি   হস্ত মুখ ধুই
 মাৰ্জ্জিব সেহি বদন্ত ॥

বাধা নাধরব   অর্পিত অন্নক
 একত্রে সবে ভুঞ্জিব।

নাতি কুল ত্ৰিয়া   ব্ৰহ্মত বিকাৰ
মুখ হস্ত মাৰ্জ্জি   থৈব ॥

চক্রে চক্ৰপাণি   মৎস্যক জানিবা
গদায় পশু গাহৰি।

পঞ্চজন্ম শক্তি কুকুৰা পক্ষীহে
 গুড় বাম নাম হৰি ॥
 অন্ন সিদ্ধ গুৰু জলক জানিবা
 পদ্ম-গন্ধৰ্ব বস ।
 সাৰঙ্গে শগুণ বাকরে ছাগল
 হৰিয়ে জানিবা হংস ॥
 বংশী ভৈলা পাৰ মুষলে কুকুৰ
 নাঙলে শৃগাল ভৈলা ।
 মকৰ কুণ্ডলে মহিষ হৈ আছে
 চিনিবা বঙ্গৰ খেলা ॥
 চাৰিচলা বাঁহে চাৰিখান বেদ
 জানিবাহা বামতাল ।
 কৰত কমল বাত্ম স্নানিৰ্মল
 কৰি সমে কৰতাল ॥
 হৰি বস টোণে টোকাৰি জানিবা
 পঞ্চ চিহ্নে চাৰি গুণা ।
 চাৰিটি শৰণে চাৰি গুটি ছোলা
 গুণ ধৰি আছে জানা ॥
 নাৰদৰ শক্তি লাখটি জানিবা
 গুণত নাম তোলন্ত ।
 ভকত ভ্রমৰে গৰ্ভত গুণৰে
 কমনে পাইবা অন্ত ॥

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY.

বৃহৎ পাষণ্ড দমন ।

৭

হেন ধান্দাজ্ঞান   দেখায়া পাষণ্ডে
নাশিব সমস্ত নৰ ।
সকলো একত্রে   কত কোটী জন্ম
ভুঞ্জিবে যাতনা ঘোৰ ॥
ব্রহ্ম বৈবৰ্ণব   কথা মনোহৰ
শুন। বুদ্ধিমন্ত নৰ ।
পাষণ্ড আগমি   সঙ্গ নকৰিবা
বৈকুণ্ঠক ইচ্ছা যাৰ ॥
সংসার সাগৰে   তৰণ কাৰণ
অন্য পথে নাই হেতু ।
সাধু সঙ্গে বহি   হৰি গুণ গাই
ৰাম নামে বান্ধা সেতু ॥

[টীকা ভাষ্য— ৰামচন্দ্র আতা কৃত]

পদ

আদি ছাপৰত ঋষি সত্ৰ ভৈল ।
বাল্মীকি ঋষিয়ে আসি বিষ্ণুক অৰ্চিল ॥
বৃহৎ সহস্ৰ গাই ঋষিয়ে পুচিল ।
নিজ কপ ধৰি কৃষ্ণ বৈকুণ্ঠক গৈল ॥

যিহেতু সম্প্রদা ভক্তি আনিয়া আছয় ।
 কলিযুগে সেহি ভক্তি কিসক লাগয় ॥
 মাধৱৰ কথা শুনি শঙ্কৰে বুলিলা ।
 ইটো ভক্তি ইথানত আসিয়া মিলিলা ॥
 সুগম পথত যেন কণ্টক পৰিব ।
 এককোটা জীৱ গৈয়া নৰকে পৰিব ॥
 আমাৰ ভক্তিৰ মাজে মিহলি কৰিব ।
 তাহাৰ মাজত পূৰ্ণ ধৰিয়া জীৱ বৈব ॥
 কলি গৈয়ে ধৰ্ম্মৰ দোকান নৰহিব ।
 মহাভাগৱত নৈয়া গুৰুত ৰহিব ॥
 গুৰুৰ বাক্যক শিষ্যে হেলন কৰিব ।
 শিষ্যৰ বাক্যক গুৰু আগ্ৰহি ধৰিব ।
 সহগে নিৰ্দ্ধাত পৰি পৃথিৱী কম্পিব ।
 ইটো সীমা ডানিলাহা ভ্ৰষ্ট সবে হৈব ॥
 মোৰ ভক্তি সেহি কালে বৰ্জিত বৰিব ।
 শঙ্কৰৰ মত বুলি লোকত কহিব ॥
 কবি শিষ্ট ধৰ্ম্ম ধৰি নিশা ভুঞ্জিবেক ।
 মদ্য মাংস ভুঞ্জি বতোহো উদ্বাহিবেক ॥
 কৰণীপতা ভক্তি বুলি লোকত কহিব ।
 ৰস বুলি খাই লৈ গগুগোল কৰিব ॥
 শৌৰৱ নৰকত সবে বিদুথে পৰিব ।
 কত কোটি কল্প মানে যাতনা ভুঞ্জিব ॥

কুমি কীট গুৰুবাৰি পেটতে থাকয় ।
ইটো পাতকীৰ আৰু কি কৈবৈ লাগয় ॥
কহে ৰামচন্দ্ৰে গুৰু পদে ধৰি ।
সঘণে ডাকিয়া ঘোষি বোলা হৰি হৰি ॥

[ব্ৰহ্ম বৈবৰ্ত্ত পুৰাণ — দ্বিজকালী কৃত]

পদ

হৰ্ষচিন্তে যেইজনে কৰে সুৰা পান ।
ব্ৰহ্মঘাটী পাপী হয় কৰে মজ পান ॥
মহাপাপে মগ্ন হয় সেই দুষ্ট মতি ।
দেহ অস্ত্ৰে হয় তাৰ ওপ্ত কুণ্ডে গতি ॥
ব্ৰহ্মহত্যা সুৰাপান নৰহত্যা আৰ ।
এসব বৰিয়া যেই পালে পৰিবাৰ ॥
মহাপাপে মগ্ন হয় সেই দুষ্টজন ।
দেহ তন্ত্ৰে হয় তাৰ নৰকে পতন ॥
কুমি কীট সৰ্প পশু যানিতে জনমে ।
কোটি কল্পকাল থাকে নৰকে ভ্রমণে ॥
তাৰ পাছে গোপ গৃহে লভয় জনম ।
সেই জন্মে কৰে যদি ধৰ্ম্ম আচৰণ ॥
নিৰহত্ব কৃষ্ণ সেৱা গুৰু সেৱা কৰে ।
তাহলে পাপ খণ্ডে কৰিলে তোমাৰে ॥

[দশম— শঙ্কৰদেৱ কৃত]

শতবাৰ জনত পথালে যদি গাত্ৰ ।

তথাপিহো অপৰিত্ৰ সুবাৰ যেন পাত্ৰ ॥

সুৰা ইমান অপৰিত্ৰ যে, সুবাৰ পাত্ৰ এশবাৰ
জনত. ধুলেও সি শুদ্ধ নহয় । তেনেকৈ হৰিত শৰণ
ভজন নোলোৱা লোকে এশবাৰ গা ধুলেও শুদ্ধ নহয় ।

[সৰু ঘোষা— বাবেঘৰ সত্ৰৰ ত্ৰীৰাম কৃত]

প্ৰবৃত্তি পাষণ্ড শাস্ত্ৰ তেজিয়া পঢ়িয়ো মাত্ৰ

নিবৃত্তি শাস্ত্ৰক সাৱধানে ।

গন্ধজল মদ্যপানী তেজিয়োক মহামানী

ভক্তিজলে কৰা স্নান পান ॥

মন্তব্য— মহাপুৰুষ ৬ শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ, মাধৱ, গোপাল,
যতুমণি আদি গুৰুসকলে আগমি ভক্তি প্ৰচাৰ কৰা নাছিল ।
মহাপুৰুষসকলে সপ্ৰেমা, কেৱলা, নিগুণাদি শুদ্ধ সত্য
ভক্তিহে প্ৰবৰ্ত্তন কৰিছিল । আজি দুশমান বছৰৰ পৰা
বিছা বুদ্ধি হীন এক শ্ৰেণীৰ ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰকে প্ৰলোভনৰ
বশৱৰ্ত্তী হোৱাৰ সত্বে মাজত ধৰি আগমি ভক্তি প্ৰৱৰ্ত্তন
কৰি মহাপুৰুষৰ উজ্জল ভক্তিক নেওচা দি মহাপুৰুষ

সকলক হীন পতিপন্ন কৰিছে। এনে স্থলত হাঁহিয়াৰ
পাত্ৰহে হৈছে। ওপৰত উল্লেখ কৰা পদ সমূহৰ পৰা
জনা গল যে, বৈষ্ণৱে আগমি ভক্তি, গোপী খেলাদি
ভক্তি আৰু সপ্ত সুৰাপান কৰিব নাপায়। এওঁবিলাক
লোক নৰকলৈ গৈ উপজি মৰি নৰক যন্ত্ৰণা ভোগ
কৰিব।

----- X -----

গোপীখেলা ভক্তি বৰ্দ্ধন

[ব্ৰহ্ম বৈবৰ্থ পুৰাণ]

পদ

কতেক কহিবো যম দূতৰ লক্ষণ।
আৰু শুনা প্ৰকাশ কৰিব ভক্তি যেন ॥
ভকত সবত কৈব কথা গোপ্য কৰি।
তযু ঘৰে আছে যত জীয়াবী বোলাবী ॥
সবে অভকত চাহিবাৰ যোগ্য নাই।
জানিয়া আমাৰ পাশে দিবাহা পঠাই ॥
এহি সূত্ৰ লগায়া আনিবে নাৰীগণ।
গোপ্য কৰি মিছা কথা কৰিবে কীৰ্ত্তন ॥

হৃদয় কোমল চিত্ত প্রেম উপজয় ।
 তোমাসাৰ ভল্লিত ঈশ্বৰ তুষ্ট হয় ॥
 কৃষ্ণ সমে বৃন্দাবনে বাস আচৰিলা ।
 কতিপয় দিনে আসি জনম লভিলা ॥
 ভগৱন্ত ভকতক ভিন্ন নাভাৰিবা ।

* * * *

আমি পিতৃ তোৰাসব ছুহিতা সমান ॥
 তোমাসাক আমি দেখো প্রাণ সম ॥
 আমাৰ আগত ওৰণীৰ কিবা কাজ ।
 ভক্তিৰ ইচ্ছাই আসি কৰা কয় লাজ ॥
 এহি বুলি মাথাৰ ওৰণী গুচায়ন্ত ।
 গোপী সকলৰ দেহা গুটি দেখিলন্ত ॥
 নাক কান চক্ষু মুখ আৰু হাত পাৰ ।
 স্তন গুপ্ত অঙ্গ আদি ইন্দ্রিয় নানা ভাৱ ॥
 বৈষ্ণৱে আলিঙ্গি চাপি তেতিয়া ধৰিব ।
 বাহু অভ্যন্তৰে দেহা শুদ্ধ হৈব ॥
 মায়াময় পতিক তেতিয়া গোপীগণ ।
 নিগুণ কৃষ্ণক স্বামী ভজিলা যতন ॥
 এহি আৰ্ঘ্যা ধৰি তন্ত্ৰে চপায়া ধৰিব ।
 বামাতুৰ হৈয়। সিটো গোপীক ভজিব ॥
 বামমতী হৰিমতী বুলি মাতিবন্ত ।
 বামপ্রিয়া হৰিপ্রিয়া নামক থৈবন্ত ॥

কৃষ্ণমতী সুন্দরী মাধবী নাম থৈব ।
 কতো জনী প্রেমত বাধিকা নাম দিব ॥
 এহিমতে ভণ্ডামী পাতিব ভক্তি খেলা ।
 ধান্দাজ্ঞান প্রকাশিয়া জীরক নাশিব ॥
 ব্রহ্ম বৈবশ্বৰ পদ গুনিয়ে সৰ্ব্বজন ।
 ইসব ভক্তিত কেহো নিদিবাহা কাণ ॥
 নতবয় যাতনা জীরব সুখ নাই ।
 যমপুৰৰ দায় সিটো কাচিতো নেবাই ॥
 হৰি ৰূপ হৃদয়ে মুখত হৰি নাম ।
 তৰিবা সংসাৰ সূখে বোলা বাম বাম ॥

মন্তব্য—গোপীখেলা ভক্তি কৰা লোকবিলাক
 একলৈ যাব ।

বৃহৎ পাষণ্ড দমন

দ্বিতীয় খণ্ড

কৰ্মকাণ্ড আৰু কৰ্মকাণ্ডী বায়ুন বৰ্জ্জন

[গুপ্তসাৰ— শ্ৰীশ্ৰী৮শঙ্কৰদেৱ কৃত]

দুলাৰি

দেৱাদিৰ নাম লয়   যিটো পাপী ছৰাশয়
তাৰ পূজা নকৰো গ্ৰহণ ।
দেৱতাক শ্ৰেষ্ঠ কৰি   মোক মানে ভিন্ন কৰি
শুদ্ধি নোহে দেৱ বৃদ্ধি মন ॥
যিটো ছুষ্ট ছৰাশয়   অহু দেৱতাৰ লগে
মোক অৰ্পি পূজাক কৰয় ।
দেৱতাৰ সম কৰি   মোক মানে ভিন্ন কৰি
বিধিমেতে পূজাক কৰয় ॥
যিটো পাপী পূজা কৰে   পুষ্পদানে বজ্ৰপৰে
শৰীৰত মোহোৰ নিশ্চয় ।

পূজাক নলও তাৰ   নানা দ্রব্য উপহাৰ
                  গোমাংস সদৃশ হোৱয় ॥
 নাহিকে কৈল্যাণ তাৰ   অসংখ্য পুৰুষ ঋষি
                  নৰকত পৰিবে নিশ্চয় ।
 অনেক জন্মৰ পুণ্য   নাশী আত্মঘাতী হৈয়া
                  ভৱকূপে ভ্ৰমিয়া ফুৰয় ॥
 যিটো ভক্ত বিপ্ৰে মোৰ   বিধিমতে পূজা কৰে
                  তাৰ পূজা লও মহাশয় ।
 তাতে মই তুষ্ট হওঁ   সংনাৰৰ দ্রব্য পাওঁ
                  বশ্য হওঁ সেৱক স্বভায় ॥

[গুৰু চৰিত্ৰ]

(শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰদেৱে ভকতসকলক শ্ৰাদ্ধৰ নিৰ্ণয় কৈছিল)

পদ

মৃত্যুহ তিথিত নাম গাবা পৰিপাতি ।
 ইষ্ট মিত্ৰ বন্ধুবৰ্গ আনিবাহা মাতি ॥
 প্ৰসঙ্গ কৰিয়া হীৰা কৌৰ্ত্তন কৰিব ।
 তাৰ পাছে তাল খোল মৃদঙ্গ বজাব ॥

নতুনা নাচিব ওজা নিয়াহ গাঠিব ।
 পাছে দান দ্রব্য দিয়া সবাকো তুষিব ।
 ব্রাহ্মণ বৈষ্ণৱ মিত্র কুটুম্বাদি যত ।
 নিমন্ত্ৰিয়া ভুজ্জাইবে লাগয় সমস্ত ॥
 ভাৱনা সবাহে অহোৰাত্ৰক বন্ধিব ।
 তিৰোভাৱ তিথি এতি কপে সমাপিব ॥
 যাহাৰ নাহিকে ধন ধান্ধাদি বিভূতি ।
 নাম গায়া ভুজ্জাইবে বৈষ্ণৱ এগুটি ॥
 নামে ৰতি নামে গতি নামতে যুকুতি ।
 ভকতৰ নামে পিণ্ড নামে মাত্ৰ গতি ॥
 নামে নাতাৰিলে জীৱ আক কোনে তাৰে
 শ্ৰাদ্ধ কৰি কোনে কাক তাৰিবাক পাৰে ॥
 শ্ৰাদ্ধত বিশ্বাস কৰি নাম যিটো এৰে ।
 সিটো জনে আপোনাক আত্মহাত কৰে ॥
 কাৰ শ্ৰাদ্ধা কোনে কৰে শ্ৰাদ্ধ কোনে খায় ।
 কেৱল দ্বিজৰ মাত্ৰ জীৱিকা উপায় ॥

[গুৰু চৰিত্ৰ— বামচৰণ কৃত]

পদ

ৰাজা, হুঁ কৰ্ম্ম-কাণ্ডী ব্ৰাহ্মণ সবৰ ।
 কদাচিতো গুৰু আমি নোহোঁ ইসবৰ ॥

কৰ্মকাণ্ডী বিপ্ৰে প্ৰেত কাৰ্য্যক কৰয় ।
 প্ৰেতৰ উছৰ্গা বস্তু আনিয়া ভুঞ্জয় ॥
 এতেকে অধৰ্ম্মী সিটো পৰম দুৰ্ম্মতি ।
 ইহ পৰলোক তাৰ নাহি নাহি গতি ॥

নিবৃত্তি মতে কৰা শ্রাদ্ধ পদ

শ্রাদ্ধৰ নিমিত্তে মাধৱে কৈলা মহোৎসব ।
 কওঁ শুনা হেন কথা কৰিয়া উৎসৱ ॥
 চাউল ডালি কল তাম্বুল উপহাৰ ।
 একঠাই কৈলা আনি নৈবেদ্য সম্ভাৰ ॥
 কৃষ্ণৰ কীৰ্ত্তন গাইলা ভকতে তৰিয়ে ।
 শুনন্তে বৰ্ণত যেন অমৃত বৰিমে ॥
 অনন্তৰে নামৰ কীৰ্ত্তন ভক্ত কৈলা ।
 মাধৱে আপোন হাতে দক্ষিণা কৰিলা ।
 প্ৰথমে দিলন্ত গুৰু শঙ্কৰ দেৱক ॥
 তাৰ পাছে দিলা বাম বাম বামুণক ।
 এহিমতে সমস্তকে দক্ষিণা কৰিল ।
 সভা নিসৰ্জিয়া সব গৃহ চলি গৈল ॥

শ্রীশ্রীশঙ্করদেৱে বামুণবিলাকক শ্রাদ্ধ বিধি
কৰিবলৈ মানা কৰাত, বামুণবিলাকে এই কথা
অসম ৰজাক জনালে। তেতিয়া ৰজাই উভয় পক্ষক
বিচাৰলৈ মাতি পঠিয়ালে।

এহি কথা দুৱাৰায়ে ৰাজ্যত কহিল।
শ্রাদ্ধ কাক বোলে বুলি ৰাজ্যে পুচিল ॥
দুৱৰা বোলয় মৰাক বঢ়াৱে যত যত।
গুৱাপান দুখ চাউল কল আৰু বস্ত্ৰ ॥
তাক নিয়া সব পাছে বামুণে ভুঞ্জয়।
শ্রাদ্ধ বুলি বামুণসকলে তাক কয় ॥
শুনিয়া অসম ৰজাৰ কোপ মন।
মাক বঢ়োৱা চাউল কৰয় ভোজন ॥
কাউৰীৰ কায়াসম চুইবে নালাগয়।
শঙ্কৰে কৰিবে কাম ভালেতো নেদয় ॥

এই বুলি ৰজাই বামুণবিলাকক খেদি দিবলৈ
হুকুম কৰাত, বামুণবিলাকে লাজ পাই ঘৰা-ঘৰি
গ'ল। শঙ্কৰদেৱক ৰজাই বিস্তৰ প্ৰশংসা কৰি, সম্মা-
নেৰে বিদায় দিলে।

[ভক্তি ৰত্নাৱলী—শ্রীশ্রীমাধৱদেৱ]
দেৱ ঋষি ভূত আপ্ত কুতুম্ব জনৰ।
উপজিলে তাসম্মাৰ ঋনী হোৱে নৰ ॥

হোমে দেবঋণ সূজে তর্পণে ঋষিৰ ।
 বলিদানে ভূত শ্রাদ্ধ আদিয়ে পিতৃৰ ॥
 সমভাৱে সূহৃদ সবৰ সূজে ঋণ ।
 এহিমতে ঋণী সদা ভকতি বিহীন ॥
 কায়োমনো বাক্যে কৰি নিশ্চয় যিজন ।
 ঈশ্বৰৰ চৰণত পশিল শৰণ ॥
 তাৰ ঋণ সূজা সবে গৈল সমস্তৰ ।
 লুপ্তজিয়ো ঋণী নোহে সিটোজন আৰ ॥

(বুঢ়াভাষা— শ্ৰীশ্ৰীৱৰাম চন্দ্র কৃত)

দুলাৰি ।

শুনাহা মাধৱ   মন কৰি স্থিৰ
 ওপৰ যুগুতি কথা ।
 ব্ৰাহ্মণে পূজয়   মন্ত্ৰ অভিমেকী
 ফুলে পুষ্পে দিবে তথা ॥
 সুবৰ্ণ থালত   দিবে পঞ্চামৃত
 তাতো তুষ্ট নোহে হৰি ।
 সেহি স্থানে হৰি   নাথাকন্তু ৰহি
 বৈকুণ্ঠক যায় লৰি ॥
 চাঙালে পূজয়   চাউল যদি দিয়া
 কৃষ্ণ বুলি উচৰ্গিব ।

হৃদয় মধ্যত   অভয় গুরুক
 একান্ত মনে ধৰিব ॥
 তাহাত আসিয়া   ব্রাহ্মণ মিলয়
 একোরে ফল নধৰে ।
 ব্রাহ্মণক মান্ত   কৰিয়া বৈসাই
 অধোমুখে নৰ্কে পৰে ॥
 গীতাৰ টীকাত   অৰ্জুন আগত
 কহি আছ দামোদৰ ।
 পদ্ম পুৰাণত   নিকপি আছন্ত
 শুনিয়োক. সাধু নৰ ॥

পদ

এককোটি বায়ুগক কৰালে ভোজন ।
 তথাপিতো লুঠে ইটো ঘণ্টাৰ বাজন ॥
 ভক্ত চাণ্ডালক য়েবে কৰাৰে ভোজন ।
 প্ৰতি গ্ৰাসে গ্ৰাসে উঠে ঘণ্টাৰ বাজন ॥
 নৈবেদ্য ভূঞ্জোহো মই ভক্তৰ বদনে ।
 ব্ৰহ্মাৰ আগত হৰি কৈলা বিদ্যমানে ।

[পদ্ম পুৰাণ—সৰ্বভৌম ভট্টাচাৰ্য্য কৃত]

পদ

জানিবাহা বিধি কলি যুগে ব্ৰাহ্মণৰ
 ব্ৰহ্ম তেজ নষ্ট হব জানা সৃষ্টিকৰ ॥
 উত্তৰি নবগুণ চিহ্ন আগাত বিমুখ ।
 এৰিবেক জাতি বুল পাব মহা দুখ ॥
 ব্ৰহ্ম বিক্ৰয়ক কৰি নাম দান লৈব ।
 মোহোক নভঞ্জি আন দেৱক ভজিব ॥
 লোকত কহিব আগি শ্ৰেষ্ঠ দ্বিজবৰ ।
 তাহাঙ্ক পণ্ডিত মানিবেক অজ্ঞানৰ ॥
 গুৰু বোলাই ফুৰিবেক পাষণ্ডৰ নয় ।
 ধান্দাজ্ঞান দেখাইবেক লোকক নিশ্চয় ॥
 সেহি বিপ্ৰ চাণ্ডালতো ধিক অধম দুজ্জয় ।
 তাৰ উপদেশ লৈয়া আনো নষ্ট হয় ॥
 অজ্ঞানত থাকি যদি উপদেশ লয় ।
 শিষ্য সমন্বিতে সিটো নৰকে পৰয় ॥

[হংসকাকী]

(নাৰায়ণে ব্ৰহ্মাক কৈছিল)

পদ

হৈবেক খলুৱা মহা বামুণ গণ যত ।
 পূজা মন্ত্ৰ বিধি কিছু নচলে কলিত ॥

হৰি নাম বিনে সব হৈবেক বৰ্জিত ।
মিলিব মৰক যত দুৰ্ভিক্ষ লোকত ॥

*

*

*

মহন্তৰ মুখে শুনা এক মাত্র নাম ।
তৰিবা কলিত সুখে বোলা বাম বাম ॥

[পদ্মপুৰাণ আৰু কদ্রযামাল]

পদ ।

আদি সত্য যুগে লোক অতি শুক্লাশয় ।
বিষ্ণুৰ পাৱক মাত্র সবেও চিন্তয় ॥
চতুৰ্ভূজ হৈয়া লোকে বৈকুণ্ঠে চলয় ।
হেন দেখি যম ৰাজ্য অসন্তোষ হয় ॥
মাধৱৰ আগে গৈয়া বুলিলা বচন ।
হে প্ৰভু শূন্য ভৈল সঞ্জম ভুবন ॥
হেন শুনি হাসি হৰি মাতিলা যমক ।
ভালমতে আচৰিবা মোহোৰ বাক্যক ॥
তাৰ পাছে মহাহৰি মনে আলোচিয়া ।
কহিলন্ত কথা সব হৰক মাতিয়া ॥
কৃষ্ণে বোলে শিৱ মোৰ বাক্য শুনিয়েক
কৰিয়া আগম শাস্ত্ৰ মোক ঢাকিয়েক ॥
মোক নভজিয়া লোকে দেৱক ভজোক ।
সকামী দেৱক ভজি নৰকে মজোক ॥

হবে বুলিলন্ত প্রভু তুমিসে পরিত্র ।
 ভৃত্য হৈয়া স্বামীক করিবো অপরিত্র ॥
 মোত সিদ্ধিবেক অতি অমোচন পাপ ।
 আত্মাঘাতী হৈলে কোনে করিব মোচন ॥
 বিষ্ণু বোলে মোর নাম সহস্র জপিবা ।
 এহিমতে সিটো পাপ সমস্ত তৰিবা ॥
 এহিমত ধৰি নৰে দেৱক পূজয় ।
 হংস ছাগ কাটি বলি বিধান কৰয় ॥
 যুগধৰ্ম্ম এৰি কতো কৰে মদপান ।
 তৰিবো বুলিয়া ব্রাহ্মণক দেই দান ॥
 এহিমত ধৰি লোক মাত ভৈল ভণ্ড ।
 মৰিল মাত্ৰকে যমৰাজ। কৰে নানা দণ্ড ॥

* * * *

পথত চলন্তে পাছে নাৰদে দেখিলা ।
 শুনা মহাদেৱ তুমি কি কাম কৰিলা ॥
 যমপুৰে লোক গৈলেন্তু অপাৰ ।
 মৰি মৰি যাতনা ভুঞ্জয় বাৰম্বাৰ ॥
 এহি বুলি দেৱঋষি গৈল আন থাওঁ ।
 হৰে শুনিলন্ত পাছে পাতকীৰ বাওঁ ॥
 মহামৰ্ম্ম শিৱৰ অগনি জ্বলি গৈল ।
 কৃষ্ণৰ আগত হৰে বিনাইবাক লৈল ॥

তোমাৰ আজ্ঞাত প্ৰভু আগম কৰিলো !
 জ্ঞাত নুৰকী ভৈল সমূলি মৰিলো ॥
 হেন শুনি কৃষ্ণে পাছে বুলিলন্ত বানী ।
 মোহোৰ বচন আবে শুনা শূলপাণি ॥
 তোমাৰ শঙ্কৰ নাম হৈবেক আমাৰ ।
 আমাৰ মাধৱ নাম হৈবেক তোমাৰ ॥
 কুসুমৰ ঘৰে জন্ম নামত শঙ্কৰ ।
 চাৰি সংহতিৰ ধৰ্ম্ম কৈবো নিৰন্তৰ ॥
 নামে সন্ত মাধৱ যে জন্ম হৈবা তুমি ।
 অসম দেশত ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰিবো আমি ॥
 কালপুৰে যিটো কৰি আছন্ত বিহাৰ ।
 শ্ৰীগোপাল নাম ধৰি হব অৱতাৰ ॥
 তাক সেবি লোক সব তৰিব বিস্তৰ ।
 কালজৰীয়া নাম হৈব তান শ্ৰেষ্ঠতৰ ॥
 কালপুৰৰ পৰা প্ৰভু অনন্ত আসিবন্ত ।
 শ্ৰীযত্নমণি নাম ধৰি ধৰ্ম্ম পালিবন্ত ॥
 ভৱানী পুৰত আসি গোপালৰ স্থানে ।
 বাৰ ভাতা সমে মিলি ভকতি বথানে ॥
 গজলা বলিয়া যাক জানিবা নিশ্চয় ।
 গ আদ্য কৰি যিটো চৰি নাম হয় ॥
 বব যত্নমণি আৰু অনিৰুদ্ধ দুইজন ।
 শ্ৰীনাৰায়ণ অংশে হৈব দুয়োজন ॥

কলিত কীৰ্ণন বিনা আন গতি নাই ।
তাক নাচৰিলে লোক নৰকক যাই ॥
শ্রীশঙ্কৰ মাধৱ গোপাল যত্মণি অনিৰুদ্ধ ।
একে কলৈৱৰ জানা শাস্ত্ৰত প্ৰসিদ্ধ ॥

পাণ্ডবী গীতা, বিষ্ণু বহস্য, ব্ৰহ্ম পুৰাণ,
গৰুড় পুৰাণ, পদ্ম পুৰাণ, ধৰ্ম্ম পুৰাণ, দেবী পুৰাণ,
শিৱ পুৰাণ বামণ পুৰাণ ভাগৱত, মহাভাৰত, জৈমুণি
ভাৰত, বিষ্ণু পুৰাণ, ব্ৰহ্ম বহস্য নীল কৰ্ণামৃত, উদ্ভ-
ন্নায় তত্ত্ব, নৃসিংহ পুৰাণ, বায়ু পুৰাণ, ভবিষ্য পুৰাণ,
আদি পুৰাণ, নাৰদ পঞ্চম্বত্ৰ, হৰি ভক্ত কল্পলতা, স্কন্দ
পুৰাণ আদিতো ঈশ্বৰ মাহাত্ম্য আৰু বৈষ্ণৱ মাহাত্ম্যৰ
কথা কৈছে ।

[ভক্তি ৰত্ন গ্ৰন্থ—ৰাম চৰণ কৃত]

পদ

শঙ্কৰে বোলন্ত তুমি যি কথা পুচিনা ।
ভক্ত দ্ৰোহী গুৰু দ্ৰোহী হৰি দ্ৰোহী শিলা ॥
প্ৰথমতে গুৰু দ্ৰোহীৰ গুনিয়ো লক্ষণ ।
মই ব্ৰহ্ম গুৰু মই শিৱ সনাতন ॥
দেখাইবে মোকেসে গুৰু সবে জগততে ।
মইসে অভয় ব্ৰহ্ম জানিবা মনতে ॥

যিটো মন্দ মতি মহা ঐশ্বৰ্য্যক পাই ।
 মোহোন্ধ ধাকিয়া অন্যমত প্রৱৰ্ত্তাই ॥
 লৈবে গুৰু তাক যিটো মহা মন্দমতি ।
 অভ্যস্তৰে অন্যদেৱতাত হৈব ৰতি ॥
 আমি গুৰু তাৰ কৰ্ণ গোচৰত নাই ।
 গুৰু ব্ৰহ্ম দ্ৰোহী সিটো কহিলো বুজাই ॥
 আৰু কহো পৰম ব্ৰহ্ম কৃষ্ণ বুলি যাক ।
 ভজয় তাক এৰি অন্য দেৱতাক ॥
 কৰয় উপাসা সিটো অন্য দেৱতাক ।
 হৰি দ্ৰোহী বুলি ভাগৱতে কহে তাক ॥
 কহিলো তোমাত হৰি গুৰু দ্ৰোহী যিটো ।
 লক্ষ কোটি কোটি কল্পে গতি নাপাই সিটো ॥
 মোহোৰ অমৃত সিটো বাজ ভকতৰ ।
 তাৰ উপদেশে নতৰয় একো নৰ ॥
 নৰকে বিশ্বাস নাম ধৰ্ম্ম নাচৰয় ।
 সেহি দ্ৰোহী অহঙ্কাৰী জানিবা নিশ্চয় ॥
 মোৰ ভকতক নিন্দে যিটো দুষ্ট জন ।
 লাঠি চৰ চুলে ধৰে যিটো দুষ্ট জন ॥
 সত্যে সত্যে সিটো জন মোৰ দ্ৰোহী ।
 ভুঞ্জি থাকে নৰ্ক সিটো যাতনা নিগ্ৰোহী ॥

মন্তব্য— ওপৰত উল্লেখ কৰি অহা পদ সমস্তিৰ
 পৰা জনা গ'ল যে, বৈষ্ণৱে কৰ্ম্মকাণ্ডৰ বিধি মতে,

হোম শ্রাদ্ধাদি কৰ্ম্ম বিলাক কৰিব নাপায় । কৰ্ম্ম-
কাণ্ডী বামুণকো মান কৰি বহুৱাব নাপায় ! যি
সকামত কৰ্ম্মকাণ্ডী বামুণ থাকে সেই সকামত ঈশ্বৰ
তুষ্ট নহয় । বৈষ্ণৱে কৰ্ম্ম কাণ্ডৰ বিধিমেতে যেই সকামকে
কৰক তাৰ উদ্দেশ্যে দিয়া বস্তুবোৰ অপবিত্ৰ হয় ।
কৰ্ম্মকাণ্ডী লোক বিলাক নৰ্কগামী হব । কৰ্ম্মকাণ্ডী
বৈষ্ণৱ আৰু কৰ্ম্মকাণ্ডী বামুণ বৰ্জ্জনীয় ; কিন্তু জ্ঞান-
কাণ্ডী বামুণ বৰ্জ্জনীয় নহয় ।

বৃহৎ পাষণ্ড দমন

তৃতীয় খণ্ড

বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মত নিবৃতি মার্গ

[আত্ম দশম]

দুলাৰি

কৃষ্ণ কৃষ্ণ নাম যি জনে স্মৰে

তাৰাৰ প্ৰসন্ন মনে ।

নৰকৰ পৰা তেখেতে স্বৰ্গক

উঠায় নিয়ে বিমানে ॥

দধি দুগ্ধ মধু ধৰায়ে বহয়

পিতৃ পিয়ে পেট ভৰি ।

তৰিলো তৰিলো বুলিয়া নাচয়

অনেক আনন্দ কৰি ॥

পুত্ৰসমে পাছে বৈকুণ্ঠক উঠে

চতুৰ্ভুজ কপধৰি ।

ক্ৰোধ কিঙ্কৰে কহে নিবন্তৰে

ডাকি বোলা হৰি হৰি ॥

[বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম]

পদ

হৰিসে পৰম গতি ভকত জনৰ ।
 শুনিয়ো বৃত্তান্ত আভকত মনুষ্যৰ ॥
 ৰাঙ্কে গৰু মাংস চাণালিনী স্মৰা দিয়া ।
 মনুষ্যৰ মুণ্ডে আছে তাহাঙ্ক চাকিয়া ॥
 পুচ্চিলন্ত ইন্দ্রে আতি দেখি বিপৰীত ।
 তাত কৰি কোন বস্তু আছে অপবিত ॥
 চাণালিনী বোলে ইন্দ্র কথা নতু বৃজা ।
 হৰি বিনে কৰে যিটো আন দেৱ পূজা ॥
 তাহাৰ চৰণ ধূলি পৰিবাৰ ভৰে ।
 জানি আমি দিলো আনি ঢাকন ওপৰে ॥
 তেন শুনি ইন্দ্রে তাইক বচনে সাদৰি ।
 ৰথে চৰি লৰি গৈল আপোন নগৰি ॥

[বৈষ্ণৱা মৃত]

দুলাৰি

প্ৰৱৃতি নিবৃতি   শাস্ত্ৰ দুইভিতি
 বেদৰ বিহিত কাম ।
 নিবৃতি মাৰ্গত   চলাহে যুগুত
 মাত্ৰ তাত হৰি নাম ॥
 প্ৰৱৃতি মাৰ্গত   পূজা অন্তৰ্গত
 দেৱতা সমস্ত কৰে ।

নাই নিবৃত্তিত বাহিৰে কৃষ্ণৰ

পূজা অৰ্চনাত পৰ ॥

সংসাৰ সাগৰে বিষ্ণুৰে নামৰ

বাহিৰে তৰণ নাই ।

কলিৰ কালত লোক সমাজত

তাকেসে বিলালো মই ॥

[দশম]

বৈষ্ণৱ নিন্দক সূচকক বিষ্ঠা লুটা গ্ৰাম্য শুকুৰক

বিধতা দুইকো অজ্ঞানন্ত নিৰন্তৰে ।

সূচক জানিবা নিৰন্তৰে সাধু সমস্তকে শুদ্ধ কৰে

যিমতে শুকুৰে গ্ৰাম্য শোধন কৰে ॥

মৃগ মীন মহা সাধু নৰে প্ৰাণৰ সন্তোষে তুন জলে

হিংসা শূন্য হৈয়া থাকয় জীৱন ধৰি ।

তথাপিতো ইটো ত্ৰিতয়ৰ কৈবৰ্ত্ত পিণ্ডন ব্যাধ সব

ইটো জগতৰ তিনি অকাৰণে বৈৰী ॥

[ভক্তি প্ৰদীপ— শঙ্কৰদেৱ কৃত]

পদ

অনাচাৰ কবি অপৰাধী মোৰ লুহি ।

আন দেৱতাক পূজে সেহি মোৰ দ্ৰোহী ॥

মহামোক্ষদাতা দাতা মোত পৰে নাহি কেৱ ।

তথাপিতো তেজি মোক ভজে আন দেৱ ॥

যিটো মহা স্নেহে খায় কুকুৰক মাৰি।
তাতে কৰি অপবিত্ৰ সিনে অহঙ্কাৰী ॥
দেখি বুৰ দিব লাগে নাহি তাত ছিদ্ৰ।
চাণালৰো অশুয়া হেনসে অপবিত্ৰ ॥
মই নিজ পিতৃক কৰিল অবমান।
ব্ৰহ্মাণ্ডত নাহি পাপী তাহাৰ সমান ॥

। वैयर्थे भर्तु ।

এজন বামুণে ইন্দ্র পূজা কবি থাকোতে চাঙালিয়ে
তেওঁক সুধিলে। “বাপ! আপুনি কাৰ পূজা কৰিছে?”
তেতিয়া বামুণে “সকলো দেৱৰ ৰজা ইন্দ্রক পূজা কৰিছো
বলি কৈছিল।” তেতিয়া—

दुलबि

শুনি চাণালিনী   বিয়ুক্‌ স্মরিল
বুদ্ধাস্থে কণ্ঠ চুইলা ।
বিপ্রর দুর্ঘোষ   কস্ম দেখি মিটো
চাণালী বিষয় ভৈলা ।
মোত মহাপাপ   সিদ্ধিল বুলিয়া
বিয়ুক্‌ বিয়ুক্‌ স্মরি বৈলা ॥
আনদেরতাক পূজি গৈলা চার খাৰে ।
আৰ ছুভাগ্যক কোনে বর্ণাইবাক পাৰে ॥

সৰ্ব্বদেৱ তুষ্ট হয় কৃষ্ণক পূজনে ।
 কহে ছেন উপনিষদ মন্ত্ৰ গণে ॥
 ইয়ো বেদ বাক্যক লজ্জিলে ছৰাচাৰ ।
 কৃষ্ণতো অধিক বোলে ইন্দ্ৰেসে আমাৰ ॥
 কিনো দিন মণ্ডু আজি মিলিল অশুখ ।
 সাক্ষাতে দেখিলো হৰি বিমুখৰ মুখ ॥
 পৰম অধৰ্ম্মী দ্বিজ ইয়াৰ আলাপে ।
 ভৈলো অপবিত্ৰ মোক পৰশিলে পাপে ॥
 সঞ্চৰিল অক্ষয় পাপক অধোগামী ।
 এহি বুলি গঙ্গাত স্নানিলা জলে নামি ॥
 এই বুলি চাণ্ডালীয়ে গঙ্গাত নামি :০৮ বাৰ ত্ৰিষ্ণুক
 নাম ধান কৰে । এনে সময়ত চাণ্ডালীক নাৰদে কাৰণ
 স্মিলে । চাণ্ডালীয়ে কবলৈ ধৰিলে—

পদ

শুনা মুনি সৰ্ববেদ শাস্ত্ৰৰ সন্মত ॥
 কৃষ্ণসে পৰমদেৱ সংসাৰতে সাৰ ।
 পাতকীয়ো তৰে মাত্ৰ নাম লৈলে যাৰ ॥
 তাক এৰি যিটো আন দেৱতাক পূজে ।
 পশুতো অধিক সিটো একোকে ভূবুজে ॥
 হেন পাষণ্ডৰ সঙ্গে কৰিলো আলাপ ।
 এতেকে সিঞ্জিল মোত অমোচন পাপ ॥

হেন শুনি নাৰদে তাইক বচনে সাদৰি ।

বীণা বাই চলি গৈল আপোন নগৰী ॥

বেদৰ বিহিত কৰ্ম্ম কৰিষাক

ভকতৰ যুগ্য হুই ।

যদি মোহ হৈয়া কৰে ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম

ভকতিত ভ্ৰষ্ট হই ॥

যজ্ঞ দান জপ হোম তীৰ্থ ভ্ৰত

মহাযোগ জ্ঞান বল ।

বহু মন্ত্ৰে কহে ভকত জনৰ

সৰেয়ো পুণ্য বিফল ॥

বেদ বাক্য দেখা পাষণ্ডৰ বেথা

জানিয়া ডৰাইবা চিত ।

আন দেৱ তেজি মোক মাত্ৰ ভজি

তুমি হৈবা কৃত কৃত্য ॥

[নাম ঘোষণা— মাধৱ দেৱ কৃত]

দুলৰি

যাৰ পুত্ৰ সবে ঐত হৰিত শৰণ লৈয়া

হৰি গুণ গাৱে শুদ্ধ ভাৱে ।

দধি দুগ্ধ ঘৃত মধু নদীৰ জলক পীয়া

পিভূগণে ভূপিতিক পাৱে ॥

শাস্ত্র মত এৰি   যি কথা কয়
কেৱলে পাষণ্ড নয় ।
আছোক কৃষ্ণক   পাইবে কদাচিতো
হুণ্ডে সংসাৰ ভয় ॥

ঈশ্বৰ কৃষ্ণক যিটো   অশ্রু দেৱতাৰ সম
বোলয় অধম মূঢ়মতি ।
চৌবাশী নৰক ভুঞ্জি   পাপৰ যোনিত সিটো
অবশ্যে হৈবেক উতপতি ॥

মহা পুৰুষৰ   চৰিত্ৰ গ্ৰন্থক
হুণ্ডনিলে সাৱধানে ।
মহা অন্ধ হৈয়া   সংসাৰত ভ্ৰমি
নৰকত পঢ়ি মৰে ॥

বিষয় সম্বন্ধ মুখ   সমস্ত যোনিত পায়
হৰি সেৱা একো স্থানে নাই ।
হৰিৰ সেৱাৰ যোগ্য   কেৱলে মনুষ্য ভনু
জানি ফুৰা হৰি গুণ গাই ॥
লভিয়া মনুষ্য ভনু   যি সব পণ্ডিত নৰে
নসাধিলে গতি আপোনাৰ ।

কোটি জনমক লাগি   সংসার সাগরে মজি
ফুৰিবেক ভুঞ্জিয়া নিকাৰ ॥

মহেশে সেরস্ত যাক   হেন হৰি বিনে আন
আন কোন দেৱ আছে আৰ ।

ব্রহ্মা আদি দেৱগণে   নিশ্চল সম্পত্তি মনে
লক্ষ্মীক সেরস্ত তপ কৰি ॥

লক্ষ্মীয়ো সেরস্ত যাক   হেন মহেশ্বৰ বিষ্ণু
আন কোন দেৱ তাক সৰি ॥

সমস্ত বেদৰ সাৰ   শ্ৰীভাগৱত শাস্ত্ৰ
ইয়াৰ অমৃত বস পাই ।

পৰম সন্তোষে পান   কৰিল যিজনে তাক
অন্যত্ৰ বসত ৰতি নাই ॥

[কীৰ্তন— শঙ্কৰদেৱ কৃত]

পদ

কুৰ গৰ্দ্ভ শৃগালৰো আত্মা বাম ।

জানিয়া সবাকো তুমি কৰিবা প্ৰণাম ॥

বিশেষত মনুষ্যগণত যিটো নৰে ।

বিষ্ণু বুদ্ধি ভাৱে মাণ্ড সৰ্গদায়ে কৰে ॥

ইৰিয়া অনুয়া তিৰন্ধাৰ হতহাৰ ।

মৰে নষ্ট হৈবে তেবে তাৱন্ধণে তাৰ ॥

সমস্ত প্রাণীক দেখিবেক আত্মা সম ।
উপায়,মধ্যাত ঈটো অতি মথ্যতম ॥
পুতনীয়া কুকুৰকো দেখে প্রাণ সম ।
কৈবর্ত বনীয়া আদি বিষ্ঠাতো অধম ॥

চারিও বেদক ব্রহ্মায়ে আনি ।
বিচারিলা তিনি বার প্রমাণি ॥
এহিমান্নে মাত্র কৰিলা সাধ ।
হবি কীর্তনেসে তবে সংসাধ ॥

[ভক্তি বশারলী— মাধবদেব কৃত

পদ

এক বাস্তবদেবতেসে কৰিবা ভকতি ।
নকৰিবা ভান একো দেবতাত বতি ॥
ভকতি পথত এক দেব নাৰায়ণ ।
শুনা আর হেতু সারধান কৰি মন ।

দেবতাসকলে কৃষ্ণক কৈছে—

হেনয় নিপুণ তুমি পৰম ঈশ্বর ।
মায়াব অশীন আমি দেবতা অপৰ ॥
তোমাক এবিয়া লরে আমাত শরণ ।
ভক্ত পৰে নাহিকে পৰম অজ্ঞ জন ॥

যেন কোনো জনে কুকুৰৰ লাঞ্জে ধৰি ।
যাইবাক ইচ্ছায় অতি সমুদ্রক তৰি ॥
তাৰ কদাচিত্তো নোহে সমুদ্র তৰণ ।
সিকাৰণে লৈয়ো অধীশ্বৰত শৰণ ॥

এতেকেসে স্ত্রী শূদ্র আদি ভক্ত চয় ।
নকৰন্তু কতো হস্তে অন্ন মাত্র ভয় ॥
পৰম ঈশ্বৰ ভৈল যাহাৰ সহায় ।
দেৱে বিলি কৰি কিবা উকরাইবে ছায় ॥
ভকতক লজ্জিবে নোৱাৰে একোজনে ।
বিলিৰ মণ্ডত ভৰি দিয়া ফুৰে সুখে ॥
সিটো মোৰ ভৈল বুলি প্ৰাচু ভগৱন্ত ।
সমস্ত ভয়ত তাক ৰাখিয়া কৰন্তু ॥

[ভক্তি ৰত্নাৱলী আৰু গুৰু চৰিত্ৰ]

পদ

কৃষ্ণৰ পূজায় সমস্তৰ পূজা হয় ।
পৃথকে পূজিলে পূজা কেতো নপায় ॥
যেন জল দান দিলে বৃক্ষৰ মূলত ।
:হাৱয় তৃপ্তি তাৰ ডাল পত্ৰ যত ॥
ডালে ডালে সিঞ্চে যদি মূলত নেদয় ।
নোহয় তৃপ্তি তাৰ ডাল পত্ৰচয় ॥

নকৰে ভোজন ক্ষুধাতুৰ নৰে যারে ।
 বস্ত্ৰ অলঙ্কাৰ নানা চন্দন পিন্ধাৰে ॥
 তথাপি তৃপ্তি নাই একো ইন্দ্ৰিয়ৰ ।
 প্ৰাণ তুষ্ট হৈলে তুষ্ট হোৱে নিবন্তৰ ॥
 সেহি মতে কৃষ্ণক আৰাধে যিটোজন ।
 ভৈল তাৰ সমস্ত দেৱত আৰাধন ॥
 কৃষ্ণক নুপূজি যদি পৃথকে পূজয় ।
 নাহিকে কাহাৰো পূজা জানিবা নিশ্চয় ॥

[গুৰু চৰিত্ৰ— দৈত্যবি ঠাবুৰ কৃত]

ব্যাস কলাই এজন বৈষ্ণবী বামুণ আছিল । তেওঁৰ
 এজন এজনকৈ তিনিজন পুত্ৰ নৰিয়া পৰি চুকাল ।
 চতুৰ্থজনো নৰিয়া পৰিল, তেতিয়া ব্যাস কলায়ে মিতিৰ
 কুটুম্বক চতুৰ্থ পুত্ৰ বচাবৰ উপায় সুধিলে ।

পদ

সবে ইন্দ্ৰ কুটুম্ব আলোচ কৰিলেক ।
 চপৰাত গৈয়া বৰদেৱ পূজিবেক ॥
 এহি কথা ব্যাস কলাইত কহিলেক ।
 দিলে অনুমতি মহেশক পূজিবেক ॥
 * * * * *
 কতোদিন অন্তৰে বিয়াস কলাই ।
 শঙ্কৰদেৱৰ স্থানে গৈলন্তু হুলাই ॥

বিয়াস কলাই আসে দেখিয়া শঙ্কৰে ।
 মহাপাপী বুলি মুখ কৰিলা পাঞ্জৰে ॥
 স'সাৰত নাই পাপী ইয়াৰ সমান ।
 দেখিলে ইয়াক বুলিবাক লাগে ৰাম ॥
 কৃষ্ণক ভজিয়া পাচে অহা দেৱক পূজয় ।
 আছে তাক মাতিবে চাহি নালাগয় ॥

কিন্তু ব্যাস কলায়ে শিৱ পূজিয়ো চতুৰ্থ পুত্ৰক বচাব
 নোৱাৰিলে । শঙ্কৰদেৱে ঠাই নিদিয়াত ৰামৰায়ক খাটিলে ।
 ৰামৰায়ে এই কথা শঙ্কৰক জনোৱাত শঙ্কৰ খঙত জ্বলি
 উঠিল আৰু ৰামৰায়ক এবছৰ বাদ দি থলে । পুনৰ
 ভকতসকলে শঙ্কৰক খটাত ৰামৰায়ক তেতিয়া জগৰ ভাঙ্গে ।

ব্যাস কলায়ে শঙ্কৰদেৱৰ ওচৰত ঠাই নাপাই জগন্নাথ
 মহাপ্ৰভুৰ ক্ষেত্ৰলৈ গ'ল । তাতো জগন্নাথে ঠাই নিদিয়াত
 তিনি দিনৰ বাট ঘৰি আহি ঢুকাল । এই বাটেদি
 আজিয়ে যাৱী জগন্নাথ ক্ষেত্ৰলৈ নাযায় । কাৰণ জগন্নাথৰ
 মানা আছে ।

(শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ গুৰুৰ লগত মহাবদেৱৰ তৰ্ক)

পদ

পাচে দুয়োজনে কথা কহিবে লাগিল ।

উচ্চা উচ্চ দুইহাস্তৰো সন্বাদ মিলিল ॥

দুই হাত্তো তোলন্ত শাস্ত্র দুই হস্তো থন্ত ।
 দুয়ো কুথা কন্ত দুই দুইক নাগানন্ত ॥
 মাধরে শাস্ত্রক দেখাই প্রবৃত্তি কহন্ত ।
 নিবৃত্তি দেখাই তাক শঙ্কৰে থগন্ত ॥

মাধরে প্রবৃত্তি (আগম) পথেরে শঙ্কৰক জিনিব
 নোরাবিলে । মাধরে সেই দিনাই দেবী পূজা এৰি শঙ্কৰক
 গুৰু মানি শৰণ ললে । শৰণ ভক্তি হৈছে নিবৃত্তি মার্গ,
 এক ঈশ্বৰ উপাসনা ।

[ভাগৱত দ্বিতীয় স্কন্ধ — শঙ্কৰে কৈছিল ।]

আন দেবী দেৱ   নকৰিয়ো সেৱ
                     গৃহকো নপশিবা তাৱ ।
 মূৰ্ত্তিকো নাচাবু   প্ৰসাদো নাথাবা
                     ভক্তি হব ব্যভিচাৰ ॥

[একাদশ ভাগৱত — শঙ্কৰ কৃত, কৃষ্ণে উদ্ধৱক কৈছিল]

পদ

নকৰিবা সেৱা সখি আন দেৱতাক ।
 নাহি জানা ভক্তি আমাৰ ব্যতিৰেক ॥
 আন দেৱতাক যদি নেদে মতি ।
 মহা দুৰাচাৰে কৰে আমাত ভকতি ॥

সেহিসে পৰম সাধু জানা মহাশয় ।
 যিহেতু আমাক মাত্র কৰিল নিশ্চয় ॥
 আন দেৱ ধৰ্ম্মক নাৰাধে নকৰে স্বৰ্গ কাম ।
 নেৰে মুখে স্তুথে হুখে মোৰ গুণ নাম ॥
 এতেকে হুচোৱে পাপে পুণ্য কলেবৰ ।
 পৰম মূৰ্তি পাত্ৰ হোৱে সিটো নৰ ॥

একে মোতে মাত্র তুমি লৈয়েক শৰণ ।
 নকৰিবা ভয় মই কৰিবো বক্ষণ ॥
 সত্যো বোলো উদ্ধৱ বাহুব মোৰ সম ।
 মোক যেনে নাজানে তেবেসে আন ধৰ্ম্ম ॥

ছবি

তুমি জপ যজ্ঞ দান,   তুমিসে পৰম জ্ঞান
                  ঈশ্বৰ প্ৰকম সৰ্ব সাধী ।
 তথাপি তোমাক এৰি,   ক্ষুদ্ৰ দেৱতাক ভজি
                  দিন দুপৰতে খায় আখি ॥
 ভক্তি বিহীন যিটো   তাৰ ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম সিটো
                  সবে বৃথা শাস্ত্ৰৰ সন্মত ।
 যি দেৱক কৰে আশ   তাৰো আছে বৃত্ত্য ত্ৰাস
                  আনক ৰাখিব কেন মত্ত ॥

পদ

মোত মাত্র এক নিষ্ঠ মতি ভৈল যাব ।
 আন দেৱ ধৰ্ম্মক কৰয় পৰিহাৰ ॥
 মোত চিত দিয়া যিটো তেজি আছে মায়া ।
 নিচিন্দে প্রাণীৰ দ্রোহ নকৰে ভুত দায়া ॥
 সৰ্ব্ব ধৰ্ম্ম এৰি এক শৰণ সাক্ষাত ।
 স্তুত্বদ বিশ্বাসে সখি লৈয়োক আগাক ॥
 নাহি কিছু ভয় তেৰা কৰো অঙ্গীকাৰ ।
 সমস্ত পাপত মই কৰিবো নিষ্ঠাৰ ॥
 অৰ্জুনত কহিল এতিসে তৰি তহু ।
 ঈশ্বৰ কৃষ্ণৰ আবে লয়োক সম্মতন ।
 যিটো জনে যায় মাধৱৰ নাম ধৰি ।
 পাচে পাচে ফুৰে দেৱ দেবী স্তুতি কৰি ॥
 মূৰ্ত্তিমন্ত্ৰ তৈয়া পাঞ্চ প্ৰকাৰে মুকুতি ।
 মোক লোৱা বাপ বলি কৰন্তু কাকুতি ॥
 ম' বিনে বেদে কিছু আন নবথানে ।
 চাৰিয়ো বেদৰ তহু অৰ্থ এহিগানে ॥
 যাৰ যেন মতি কহে বেদক ব্যাখ্যান ।
 নিজ অৰ্থ ভকতিক তেজি বজ্জে আন ॥
 কেতো বোলে কহে যতত ব্ৰতমান ।
 কতো বোলে ক্ষুদ্ৰ দেৱ পূজা তীৰ্থ স্থান ॥
 কতো বোলে জ্ঞানতেসে গতি ।
 গুণৰ ইচ্ছায়ে বুজ্জে যাৰ যেন মতি ॥

কতো মন্দমতি শাস্ত্র নকৰে বিচাৰ ।
 কৰে ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম পূৰ্ব্ব পুৰুষ আচাৰ ॥
 লৱে কতো তাক কৰি পাশণ্ডৰ মৰ্তি ।
 যায় লোক নাপাৰে অধমে অধোগতি ॥
 নহাৰে কৰ্ম্মৰ শোক দুখ প্ৰতি দিনে ।
 কাহাৰো নাহিকে গতি ভকতি বিহীনে ॥

[ভক্তি বন্ধাকৰ]
 (প্ৰবৃত্তি পথ নিন্দা)

চৰি ।

আত্ম অনন্তৰে কথা   প্ৰবৃত্তি পথক নিন্দা
 শুনা সাধুসব সান্নিধ্যানে ।
 একাদশ স্কন্ধে কৃষ্ণে   একবিংশ অধ্যায়ত
 কৈলা উদ্ধৱৰ বিদ্যানানে ॥
 বোলন্তু শুনিলো যিটো   প্ৰবৃত্তি পথক তুমি
 বেদে তাক নিবাব কবয় ।
 অনর্থক হেতু মাত্ৰ   কেৱল প্ৰবৃত্তি পথ
 কহো শুন্যক মহাশয় ॥
 বুলিবা স্বৰ্গাদি ফল   শুনিবৰ প্ৰবৃত্তিত
 কেনে বোলা হোৱে অর্থ নষ্ট ।
 ইয়াৰ উত্তৰ শুনা   ফল জ্ঞান মাত্ৰ যিটো
 মুহূৰ্ত্তে পৰম পুৰুষাৰ্থ ॥

বহিম্মুখ মনুষ্যক   নানা ফল দেখায় আনি
ক্লান্তেতে গতি কবারয় ।

ঔষধ পিয়াব অর্থে,   পিতৃ যেনে চরালক
যুত লাক সন্দেশ যাচয় ॥

এহিমতে পুরুষৰ   বাক্যাত মজিয়া মন
তাতে অতি গর্ব উপজয় ।

নাহিকয় নম্রভাব,   অতি উগ্রকপে ফুৰে
মোৰ কথা কর্ণে লুকচয় ॥

এতেকে মোহোৰ কথা   শ্রবণ নাহিকে যিটো
হোরয় সংসারী সর্বদায় ।

প্রবৃত্তি পথত পৰ   হোরয় যিসৰ নম
কদাচিতো তার মোক্ষ নাই ॥

প্রবৃত্তিত পৰে নৰে   যারত কৃষ্ণৰ পারে
লৈয়া এক শবণ নভঞ্জে ।

কবিল নির্মিত এই   সংসার গর্তত তারে
দুখ ভুঞ্জি থাকয় সহজ ॥

প্রবৃত্তি পথক নিন্দা   মহাত্মা সুসাক্ষ ভৈল
শুনিলাহা সভাসদ লোক

তেজি আন পথ যত   দিয়া মন মাধরত
সদা বাম বাম ঘোষিয়োক ॥

[নিম্ননিবন্ধ]

যিটো সব জন আছে মায়াত আবৃত ।

প্রবৃত্তি শাস্ত্রক পড়ি সদা ব্যগ্রচিত ॥

[সকলোঘা—বাবেঘবৰ শ্ৰীৰাম কৃত]

ছবি

বিষ্ণুৰ প্ৰতিমা শিলা   গুৰুক মহুঘা বোলা
বৈষ্ণবৰ বিচাৰয় জাতি ।
কলিমল হৰি বিষ্ণু   বৈষ্ণবৰ পাদোদক
জল বুলি হোৱে ব্ৰহ্মঘাতী ॥

[পদ্মপুৰাণ স্বৰ্গখণ্ড—সৰ্বভৌম কৃত—হংসকাকী নাৰায়ণে
কৈছিল]

গদ্য

আন ধৰ্ম্ম কৰ্ম্ম যত বৰ্জিত হৈবস্তু ।
মোৰ নিজ ভক্তি শক্তি বৰ বিশেষত ।
সমস্তৰ ব্যৱহাৰ জাতি কুল চম্ভ ।
আন ধৰ্ম্মে কৰ্ম্মে নাহি কাহাৰো তৰণ ॥
দেৱৰ প্ৰতিমা গঙ্গা আদি তীৰ্থ যত ।
মহাত্মা তুটিব ঘোৰ কলিৰ বলত ॥
প্ৰণাম কৰিয়া যিটো নৈবেদ্য ভুঞ্জয় ।
পঞ্চম পাতকী হৈয়া নৰকে পৰয় ॥
আত্মাক গ্ৰাসিলে যিটো নাহিকে তৰণ ।
মোহোৰ জোহীয়া সিটো পৰম দুৰ্জ্জন ॥

বৃহৎ বিষ্ণু পুৰাণত কৈছে যে   জীৱই ২০ লক্ষ
জনম গছ-গছনিভ, ৯ লক্ষ জনম মাছ, মগৰ, কুৰ্ম্ম আদিত

১০ লক্ষ জনম পক্ষীত, ৩০ লক্ষ পশুত, ৪ লক্ষ বানৰত জন্মহৈ শেষত মানুহৰ জন্ম পায়। এয়ে জনম, মৰণ।

হৰিত শৰণ ললে জনম, মৰণ আদিৰ সকলো দুখ নিবুত্তি হৈ পৰম্পদ লাভ কৰে। এয়ে মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱৰ প্ৰচাৰিত পন্থা।

আগৰ কালত হিন্দুৰ সংখ্যা ৬০ কুটি আছিল। আজি প্ৰায় এহেজাৰ বছৰৰ পাচত হিন্দুৰ সংখ্যা ২২ কুটিত পৰিলহি। অন্যায় ব্যভিচাৰ আৰু পাপৰ মূল হৈছে মৃত্যু।

নাম ললে সৰ্ব্ব কাৰ্য্য সিদ্ধি হয়।

পদ

সৰ্ব্ব ভীষ্ট পূৰ্ণ হোয়ে নিশ্চয়।

সৰ্ব্ব বিঘ্নি নাশে নাহি সংশয় ॥

গ্ৰঃ পীড়া আদি ভ্ৰুংস্বপ্ন ফল।

সৰ্ব্ব ৰিষ্টাদিকো কৰে নিৰ্ম্মূল ॥

জঃ পীড়া ৰোগ ব্যাধি যতোক।

সমস্ত আপদ থণ্ডে প্ৰত্যেক ॥

ভূত প্ৰেত দৈত্য পিশাচ ভয়।

দূৰ হোৱে সিটো জানা নিশ্চয় ॥

সকলো ভয়ত পাইবে ত্ৰাণ।

বাঢ়িবে জগতে তাৰ সন্মান ॥

নাম বলে সিদ্ধি সমস্ত হয় ।

কলিত নাম ধৰ্ম সৰ্বদায় ॥

মন্তব্য—মহাপুরুষ শ্রীশ্রীশঙ্কৰ, শ্রীশ্রীমাধৱ আদি
গুরুসকলৰ কৃত শাস্ত্ৰ ভাগৱত, কীৰ্ত্তন, ঘোষা, চৰিত্ৰ আদিত
বৈষ্ণৱীয় সৰ্ব্ব প্ৰকাৰ নীতি নিৰ্দ্ধাৰিত বন্ধা আছে। বৈষ্ণৱ
মাত্ৰেই হৰি নামেৰে শ্রাদ্ধ, বিবাহ আদি সকলো কৰ্ম
কৰাহে উচিত। বৈষ্ণৱ মৃতকৰ সঙ্গতিৰ হকে যদি কিবা
কৰিব খোজে, তেন্তে নিঃসৃত মাৰ্গানুযায়ী হৰি ভক্তিৰ অবি-
কল্পিত কৰ্মৰ যোগেদি কৰিব লাগে বলি বেদ শাস্ত্ৰত বৈষ্ণৱ
ধৰ্ম্মৰ প্ৰতি ভগৱন্তই উপদেশ দিছে।

সৰ্ব ধৰ্ম্মান পৰিত্যাগ্য মায়েকং শৰণং তত ।

ততঃস্বা সৰ্ব পাপেভ্যো মোক্ষমি স্মামী মাশুচ ॥

অৰ্থ—সকলো ধৰ্ম্ম-কৰ্ম পৰিত্যাগ কৰি একে
মোতে মাত্ৰ শৰণ লোৱা। মই তোমাক সকলো পাপৰ
পৰা উদ্ধাৰ কৰিম।

বৈদিক কৰ্ম দুবিধ। এবিধ প্ৰগতি, আন বিধ
নিবৃত্তি। প্ৰগতি কৰ্ম (হোম, শ্রাদ্ধ, অগ্নি ভক্তি, গোপী
খেলা ভক্তি আৰু অন্যান্য দেৱদেৱী উপাসনা) কৰিলে
পুনঃ পুনঃ জন্ম মৃত্যু ভোগ কৰিবলৈ সঁসাৰলৈ ঘৰি আহিব
লাগে। নিবৃত্তি কৰ্ম (হৰিত শৰণ, ভজ্ঞন, শ্ৰৱণ
কীৰ্ত্তন) কৰিলে বৈকুণ্ঠধাম পাপ হয়।

গুপত উল্লেখ কৰি অহা পদ সমষ্টি সমালোচনাৰ

দ্বাৰা জনা গ'ল যে বৈষ্ণবে শ্ৰীনাৰায়ণৰ অনন্তৰ কুল
শয্যাত শয়নকাণী) নিবৃত্তি মাৰ্গৰ বাহিৰে আন দেৱ-
দেৱীৰ (কৰ্মকাণ্ড) পূজা কৰা অনুচিত কৰ্মকাণ্ডী
বৈষ্ণৱ, চাণ্ডালতকৈ অপবিত্ৰ, কৰ্মকাণ্ড কৰা বৈষ্ণৱৰ
ভক্তিত ব্যভিচাৰ ঘটে।

কৰ্মকাণ্ডী বামুণ (দেৱদেৱী উপাসক বিলাক পাষণ্ড
বুলি, শঙ্কৰ মাধৱাদিৰ কৃত শাস্ত্ৰে কৈছে। এই কৰ্ম
কাণ্ডী বামুণৰ লগত মহাপুৰুষ শহৰদেৱৰ বৈষ্ণৱ
ধৰ্ম্মলৈ ঘোৰ তৰ্কবাদ হৈছিল।) — গুৰুচৰিত্ৰ।

যি বৈষ্ণবে এনে কৰ্মকাণ্ডী বামুণৰ দ্বাৰা
বিবাহ, শ্ৰাদ্ধ আদি কৰ্মকাণ্ডৰ বিধি মতে কৰ্ম কৰাব
তেনে বৰ্ম্মত ঈশ্বৰ তৃপ্ত নহয় বুলি বৰ্ম্মবাণ্ড তাক
কৰ্মকাণ্ডী বামুণ বৰ্জনত পাই আহিছে। তেনে বৈষ্ণৱ
বামুণ নৰকলৈ যাব বুলি শ্ৰীকৃষ্ণ, শঙ্কৰদেৱ, মাধৱদেৱ
গোপাল আতা, ৰামচন্দ্ৰ আতা, ৰামচৰণ সৰ্বভৌম
ভট্টাচাৰ্যাই কৈছে আৰু কৰ্মকাণ্ড বিধি মতে কৰা
বিবাহ, শ্ৰাদ্ধৰ উদ্দেশ্যে দিয়া বহুবোৰ গো মাংসৰ
তুল্য হয়। এতেকে বৈষ্ণৱ কৰ্মকাণ্ডত চলা উচিত
নহয়।

নিবৃত্তি মাৰ্গৰ বিধি মতে শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ, মাধৱাদি
গুৰুসকলে বিবাহ, শ্ৰাদ্ধ বৈষ্ণৱী বামুণৰ দ্বাৰা
কৰাৰ প্ৰমাণ চৰিত্ৰ পুথিত পোৱা যায়। সেই বৈষ্ণৱী

পুৰোহিত বামুণক বৈষ্ণব ধৰ্ম্মত দীক্ষিত কৰি বিশ্বাসী
কৰি লৈছিল। হোম, শ্রাদ্ধ কৰাৰ লগে লগে নিশালৈ
নাম-কীৰ্ত্তন, ভাৱনা আদি কৰিছিল।

আজি কালি প্ৰায় বামুণ কৰ্ম্মকাণ্ডী ; মাজে মাজে
ছুই চাৰি জন বৈষ্ণবী বামুণ আছে। তেখেত সকলে
যজ্ঞমান প্ৰায় নকৰে।

হয় কৰ্ম্মকাণ্ডী বামুণে কৰ্ম্মকাণ্ড বৰ্জ্জন কৰি
বৈষ্ণবী হক ; নহয় সেই কৰ্ম্মকাণ্ডী বামুণ বৰ্জ্জন কৰক।
কৰ্ম্মকাণ্ড আৰু আগমি ভক্তি কৰা লোকবিলাক
নিবৃত্তি মার্গত চলা লোকসকল পক্ষে বৰ্জ্জনীয়।

বৈষ্ণবে কানি, জাং, মদ, চুৰট, ধপাত, নহক,
পিয়াজ, চাহ, ধতুৰা, আদি সপ্ত সুৰা পান কৰা
অনুচিত। ইয়াক পান কৰিলে প্ৰায়শ্চিত্ত হব লাগে।

বৃহৎ পাষণ্ড দমন

চতুর্থ খণ্ড
—ঃ—

বৈষ্ণব ভক্তৰ লক্ষণ ।

[গুপ্তমণি, গুপ্তসাব— শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰাদেৱ কৃত]

পদ

গুৰু বাক্য যজ্ঞ সূত্ৰ এৰণ নাযায় ।

ইয়াক এৰিলে জাতি কুল ভ্ৰষ্ট যায় ॥

গুৰুৰ পিতৃৰ বাক্য লাগে পালিবাক ।

নামানিলে কথা হৈব নৰকে যাইবাক ॥

যিজনে নেপালে বাক্য পৰিবে নৰক ।

এতেকে পিতৃৰ বাক্য লাগে পালিবাক ॥

এই ভাবি শিৱই শ্ৰীনাৰায়ণৰ বাক্য পালন
কৰি, দেবীক শ্ৰীনাৰায়ণে বাজ কৰা মাতৃ স্বৰূপ আদি
প্ৰকৃতিক ভাৰ্য্যা বৰণ কৰি কৈলাসলৈ লৈ গ'ল ।

[গুপ্তমণি, গৰুড় পুৰাণ]

দুলৰি

গুৰুৰ শিষ্যৰ

বিশ্বাসে যে সাৰ

কহিলো সব বুজাই ।

গুরু পৰমাত্মা   শিষ্য জীর আত্মা
 দুয়ো জানা একে ঠাই ॥
 গুরু নাম ধৰি   গুরু সৰোবৰে
 পৰি হংস তাতে চৰে ।
 গুরুৰ বিশ্বাস   জানা শিষ্যসৰ
 সংসাৰ সাগৰ তৰে ॥

[পদ্মপুৰাণ স্বৰ্গখণ্ড — সৰ্বভৌম কৃত]

গদ

সপ্ৰেমা কেৱলা নিগুণা ভকতৰ ।
 লক্ষণ কহিবো মই শুনা সৃষ্টিকৰ ॥
 একান্ত গুরুক মানিবৈ প্ৰথমে ।
 তাস্ত উপদেশ লৈয়া আত্মাক নিয়মে ॥
 লাভালাভ সুখ দুখ মনে নামানিব ।
 লোভ মোহ কাম ক্ৰোধ সবকে তেজিব ॥
 সতনত হৈব যেন ধৰণী মণ্ডল ।
 বোধতো সমুদ্ৰ হেন ধৈৰ্য্যো মেকবল ॥
 মোক ভজিবেক মোৰ কীৰ্ত্তন নেৰিব ।
 আত্মা সম সমস্ত তন্ত্ৰক দেখিব ॥
 মনত স্মৰিয়া মোক সততে ভজিব ।
 বেদকন্ম এৰি মোৰ চৰণ চিন্তিব ॥

ইন্দ্রিয়ক দমি পৰমব্রহ্ম কপ হয় ।
মোত কৰি সিটো শ্ৰেষ্ঠ জানিবা নিশ্চয় ॥

[ব্রহ্মটৈবস্ব পুৰাণ]

পদ

গোপ্য কথা কওঁ মই হয়ো সারধান ।
ভক্ত বিনে উপকাৰী নাহি আন জন ॥
যিটো গুৰুৱে ভকতিৰ দিবে উপদেশ ।
ক শিষ্য ঘটে তাত সস্বন্ধ বিশেষ ॥
শৰণ ভজন ভক্তি কৰা তান পাৱ ।
তেবেসে তৰিবা জীৱ জানিবা নিশ্চয় ॥
সেহি ভকতৰ নাবাচিবা জাতি কুল ।
বিপ্ৰ অহু্যজাতিকো দেখিবা সমতুল ॥
কিৰাট কছাৰী আদি হোন বৰ্ণ যত ।
বিপ্ৰতো উত্তম যদি আমাৰ ভকত ॥
এজনৰ বদনে প্ৰকাশিব ধৰ্ম্মজ্ঞান ।
যি সবে ধৰয় সবে পুত্ৰৰ সমান ॥

[বৈবস্ব পুৰাণ, গুৰু গীতা, অৰ্জুন সংবাদ]

পদ

শুনা কলিযুগে গুৰু শিষ্য যেন থান ।
কলিপাপে মজি গুৰু নকৰিব মান ॥

অনেক পুরুষে যার পদক সেবিলা ।
 পুত্র নাতিগণে তাক করিবন্ত হেলা ॥
 নিকটে থাকন্তে গুরুজন পরিহরি ।
 অন্য গুরু সবক ভজিবে পরি পরি ॥
 যদি গুরুজনে তাক অপরাধ ধরে ।
 তোমাক নামানো বুলি শিষ্যসবে এবে ॥
 ধন জন বিভূতি সম্পতি নাই যার ।
 গুরু বুলি শিম্যে বাক্য শুননিব তার ॥
 যদি পরদার ধন সুরণ হবয় ।
 গোপ্য করি আনি ধূত্ৰপাতক ভুঞ্জয় ॥
 বেশ্যা নারী শরীর পরশে নিতে নিত ।
 কুটিল কুবুদ্ধি লুপ্তিব কদাচিত ॥
 ধন ধান যুগত চতুৰ দেখিবন্ত ।
 পশু বুদ্ধি অন্ধ নবে তাক মানিবন্ত ॥
 গুরু ভার্য্যা গুরু পুত্র গুরু তবে সবি ।
 গুরু অংশ জ্ঞানি গনে ভজিয়া সাদরি ॥
 গুরু পুত্র নাতি পৃথিবীত থাকে যৈত ।
 মহাপুরুষৰ সূত্র থাকে তৈত তৈত ॥
 ভগত ঈশ্বর গুরু রাজা নবেশ্বর ।
 তহাক তেজিলে দ্রোহ সিঞ্জে দুহাস্তর ॥
 গুরুক মনুষ্য বোধ বিজনে করয় ।
 কেরলীয়া ভক্তি নষ্ট জ্ঞানিবা নিশ্চয় ॥

হেনয় গুরুক তেজি অধম পামবে ।
 অজগৰ গৰ্ভত আসি জন্ম ধৰে ॥
 মৰি মৰি যাতনা ভুঞ্জিবে কীট পলু হই ।
 নাহিকে কল্যাণ তাৰ কহিলো নিশ্চয় ॥
 গুরু দোহী পাপীষ্ঠৰ হৈব কোন গতি ।
 আগে নিব কুস্তিপাক নৰকক প্ৰতি ॥
 যাতনা তৰিতে থলে ধৰা হৰি পার ।
 ভবসিন্ধু মাজে এহিসে দৃঢ় নার ॥

[গুরু গীতা, ভক্তি বঙ্গ— বামচৰণ কৃত]

(গুরু শব্দার্থ)

পদ

গু শব্দে অন্ধকাৰ কু শব্দে অগ্নি ।
 দুই শব্দ মিলি হয় যেন যামদগ্নি ॥
 গু কাৰ প্ৰথম ব্ৰহ্ম মায়া গুণ ভাবক ।
 কু কাৰ দ্বিতীয় ব্ৰহ্ম মায়াদি নাশক ॥
 গ শব্দে সিদ্ধি কৰে সৰ্ব্ব প্ৰয়োজন ।
 উ কাৰে সমস্ত পাপ দহি কৰে চন্ন ॥
 ক কাৰে পৰম ব্ৰহ্ম নিগুৰ্ণ যে হয় ।
 নিগুৰ্ণ কৃষ্ণৰ গুণ গুরু শব্দে কয় ॥
 যিটো জনে গুরু শব্দ মুখে প্ৰকাশয় ।
 অজ্ঞান আন্ধাৰ গুচি নিৰ্মল হয় ॥

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY.

বৃহৎ পাবগু দমন ।

৫৫

গুৰু ক্ৰোধে কুষ্মেয়ো বাঁথিবে নাপাৰয় ।

গুৰুৰ মহাত্মা এনে সৰ্ব্ব শাস্ত্ৰে কয় ॥

সৰ্ব্ব পাপে পৰিত্ৰাণ গুৰুৰ পদতে ।

গুৰু পদজল পান কৰহ সততে ॥

গঙ্গা গয়া কাশী যাইবাক নালাগয় ।

গুৰুৰ পাৰতেসে সমস্ত পাৰয় ॥

গুৰুৰ সাক্ষাতে যদি আন দেৱ যজ্ঞে ।

সি পূজা বিফল সিটো নৰকত মজ্ঞে ॥

পিতা পূজনীয় মাত্ৰ জন্মৰ কাৰণে ।

শত গুণে গুৰু পূজ্য ভক্তিক দৰ্শনে ॥

গুৰু তুষ্ট ভৈলে ত্ৰিজগত হোৱে তুষ্ট ।

গুৰু তুষ্ট নাথাকিলে সব হোৱে ভ্ৰষ্ট ॥

মায়াক খেদাইতে জানা গুৰুৱে শকত ।

গুৰু বিনে আন জনে নকৰিব তত্ত্ব ॥

নাম ধৰ্ম্ম ভক্তি যিটো গুৰু দেই দান ।

সিজন গুৰুৰ সম নাথি নাথি আন ॥

হেনয় গুৰুক যিটো অশঙ্কাৰ কৰে ।

চৌৰাশী নৰক ভুঞ্জি সংসাৰত পৰে ॥

(গুৰুৰ লক্ষণ)

শান্ত, দান্ত, কুলক্ষীণ বিনীত যিজন ।

শুদ্ধাচাৰ বুদ্ধিমান শুদ্ধ বেশবান ॥

আশ্রমী ধানক্য তন্ত্বে মন্ত্বে সুশিক্ষিত ।
 সেহি গুরু যোগ্য হয় শাস্ত্রত বিদিত ॥
 ভক্তি উপদেশ দিয়া শিষ্যক তাবয় ।
 সেহিজন গুরু যোগ্য সৰ্ব্ব শাস্ত্ৰে কয় ॥
 কাম ক্রোধ লোভ মোহ সবক এৰিব ।
 কৃষ্ণৰ কপক সদা হৃদয়ে ধৰিব ॥
 ৰাম নাম সৰ্ব্বদায়ে ব্যাখ্যাক কৰিব ।
 যেন মতে জীৱই সংসাৰ তৰিব ॥

(শিষ্যৰ লক্ষণ)

কাম ক্রোধ লোভ কামনা এৰয়
 তীক্ষ্ণ বুদ্ধি ধৃতিমান ।
 গুরু বাক্য মানি সদায় ফুৰয়
 সেহিসে শিষ্য প্রধান ॥
 কপট কুকথা জিহ্বাত নাথাকে
 যাহাৰ চিত্ত প্রসন্ন ।
 সেহিজন শিষ্য পুত্ৰ যোগ্য হয়
 কহিলো শিষ্য লক্ষণ ॥
 যিটো পূৰ্ণ শিষ্য পুত্ৰ দাৰা ধন
 গুরুৰ চৰণে দিয়া ।
 শৰীৰ সহিতে আত্মাক অৰ্পিয়া
 সদা থাকে সমৰ্পিয়া ॥

গুরুৰ সমাপে দীৰ্ঘ দণ্ডাকাৰে
 গুৰিকটা বৃক্ষ যেন ।
 ধৰণী লুটিয়া সেহি মতে পৰি
 নমস্কাৰ নিবেদন ॥
 গুরু দিয়া মন্ত্ৰ গুরু বাক্য তাগ
 কদাচিতো নলজ্জয় ।
 সেহিজন শিষ্য গুরুৰ সকলো
 মন্ত্ৰৰ যোগ্য হোৱয় ॥

[বৈষ্ণব গীতা— বালকানন্দ কৃত]

দুলবি

প্ৰথমতে তুমি চিত্ত দৃঢ় কৰি
 আমাত লৈয়ো শৰণ ।
 তেবে সমীপত বৈষ্ণবক জানা
 সেৱা যে কৰা চৰণ ॥
 পৃথিবীত পৰি নমস্কাৰ কৰি
 শিৰত লৈবাহা ধূলি ।
 পাচে জল আনি চৰণ পখালি
 পাদোদক লৈবা তুলি ॥
 ধূপ দীপ আনি নৈবেদ্য সাজি
 সবকুৰাঙ্গৰ সহিতে ।

ପୁନଃପି ପଢି ନମସ୍କାର କରି

আনন্দ কৰি মনতে ॥

উঠি ধৈর্য্য ধরি   কৃতাজ্ঞা কবি

ভক্তি কৰি অনেক ।

ভାଗବତ ধର୍ମ   ମୋର ଶୁଣ କର୍ମ

সুধিব। আছে যতেক ॥

पद

মোঁচোৰ নাম লোৱা সখি মুখে ।

মোকেসে প্রণামিবা শুখে দুখে ॥

পাৰ্শ্বে বৈষ্ণৱৰ আশ্ৰয় ক'থন।

ନାମିକାୟ ଲବ୍ଧା ମିଷ୍ଟାନ୍ତା ଛାନ୍ଦ ॥

শৰাৰে ভৱতক আনিঙ্গণ ।

চক্ষুয়ে নৈকটক দর্শন ॥

শি.ବ.ସେ ବନ୍ଧିବା ମନ୍ଦି ପ୍ରଣାମ ।

କର୍ମଣ୍ୟେ କଥା ଶୁନା ଅବିଶ୍ରାମ ।

মোহোৰ নৈবেদ্যক মাত্ৰ খাবা ।

মোহোবেসে পদোদক জ্ঞানিবা ।

এতিমে নিষ্ঠা, ভাঙনৰ কথা ।

কহিলো সত্যে জানি সৰ্বথা ।

* * * *

ନାମେ ତୈର୍ଥ ନାମେ ୬୭ ନାମେ ସଞ୍ଜ ନାମ ।

नामे धर्म नामे कर्म नामे ज्ञान धन ॥

নামে বন্ধু নামে ভাই নামে ধন জন ।
নামেসে স্বহৃদ আত্মা নামেসে জীবন ॥
নাম এৰিলে মিলে মহা পাপ ঘোৰ ।
হেন জানি মহাজনে নাম নেবে মোৰ ॥
বিষয়ত থাকি যদি সদা নাম লয় ।
তথাপি বিষয় দোষে তাক নোছোরয় ॥

[গুরুগীতা]

(নামত আৰু গুৰুত শৰণ)

ব্রহ্মবি

নামে নকৰিয়ো হেলা । নামে মিত্র শেষ বেলা ॥
নামত শৰণ লৈবা । তেবে জীৱ নিষ্ঠাৰিবা ॥
গুরু পাৱে আছে ভক্তি । তাক পালে পাবা মুক্তি ॥
বহু পাঠবা ধৰ্ম্মজ্ঞান । তাত অৰ্পা মন প্ৰাণ ॥
গুরু মানি যদি থাকা । তেহে নোহা নৰ্ক পোকা ॥
যদি দিয়া মনে কৰ্ম্ম । সৰ্ব্ব ধৰ্ম্ম হৈব নষ্ট ॥
হেনজানি নবলোক । কৃষ্ণ গুরু ভজিয়োক ॥
ভিতৰত কৃষ্ণ গুরু । বাজে নব কল্লতক ॥
ভুয়ো মিলি একে হয় । বিশ্বাসে তৰিবা গই ॥
হেন জানি নবলোক । কৃষ্ণ গুরু ভজিয়োক ॥

[বিষ্ণু পুৰাণ—দ্বিজকালী কৃত]

পদ

পৰধন নাহি কভু কৰিবে হৰণ ।
 মিছাকথা কুট বাক্য কৰিবে বৰ্জ্জন ॥
 পৰ দোষ কভু নাহি কহিবে বদনে ।
 অপ্ৰিয় বচন ত্যাগ কৰিবে যতনে ॥
 আনৰ ঐশ্বৰ্য্য দেখি চক্ষু আপোনাৰ ।
 ইৰ্ষান্বিত নাহি হবে ওহে গুণাধাৰ ॥
 প্ৰবৃত্ত নাহবে কভু অনিষ্টাচৰণে ।
 আৰোহণ নাকৰিবে কভু ছুষ্ঠা যানে ॥
 পৰিবাদ বত কিস্মা ধৃত্ত যেই নৰ ।
 তাহাদেৰ কথায় কভু নিদিবে অন্তৰ ॥
 অপবিত্ৰ শাস্ত্ৰ চৰ্চা কভু নাকৰিবে ।
 জ্যোতিষেৰ আলোচনা গৃহস্থ তেজিবে ॥
 ৰাত্ৰি কালে কভু নাহি কৰিবে গমন ।
 তুষ্ঠা স্ত্ৰী সংসৰ্গ আৰ তেজিবে তখন ॥
 পূজনীয় জন যদি থাকেন সংসাৰে ।
 তাহাৰ যে ছাঁয়া নাহি লজ্জিবেক নৰে ॥
 লজ্জিলে দাকণ পাপে সেইজন পৰে ।
 দেৱধ্বজ শাস্ত্ৰ ছাঁয়া নাহি লজ্জিবেক নৰে ॥
 বৈষ্ণৱা দেখিয় যেই নোদোৱাই মুণ্ড ।
 তাৰ মুণ্ড পৰে গৈয়া নৰকেৰ কুণ্ড ॥

বিষ্ণুপদ লগ্ন তুলসীর লইবেক ভ্রাণ ।
 এহিসে শাস্ত্রের নাতি শুনা মতিমানু ॥
 গুরু পাদোদক বা ভক্তের পদজল ।
 খারে যিটো নিতে অঙ্গ সেহিসে সফল ॥
 দুইব সংসর্গ বাস কভু না করিবে ।
 কুটিল ভাব যে হৃদে স্থান নাহি দিবে ॥
 হিংস্র কিন্না শৃঙ্গী জন্তু যথা করে থিতি ।
 তথা নাহি কভু যাবে গৃহি মহামতি ॥
 অতি জাগরণ আক অতিব শয়ন ।
 অতি নিদ্রা তিয়াগিবে গৃহী মহাজন ॥
 এক বস্ত্রে উপদিষ্ট মন্ত্র নজপিবে ।
 এহিসে শাস্ত্রের নীতি অম্বরে জপিবে ॥
 ক্ষণকাল যদি পায় সাধু মহাজন ।
 তবু তার সঙ্গে হবে গৃহী মহাজন ॥
 উচ্চ কিন্না নীচলোকে কভু কার সঙ্গে ।
 বিবোধ করিবে নাহি জানিবে কমনে ॥
 বিবাদে প্রবৃত্ত হবে সমকক্ষ সহ ।
 সমকক্ষ কুলে গৃহ করিবে বিবাহ ॥
 অনর্থত বৈব নাহি করিবে কখন ।
 তাদৃশ কলহ ত্যাগ করিবে সুজন ॥
 যদিও সামান্য গানি সহিবাবে হয় ।
 বিবাদে প্রবৃত্ত কভু নাহবে নিশ্চয় ॥

অর্থৰ লোভত বৈৰ কভু নকৰিবে ।
 এহিসে শাস্ত্ৰৰ নীতি অম্বৰে জানিবে ॥
 পদ দ্বাৰা কোনো দ্ৰব্য কভু নম্পৰ্শিবে ।
 পূজ্য অভিমুখে পদ কভু নাৰাখিবে ॥
 উচ্চাসনে নবসিবে গুৰুৰ সদন ।
 বিনীত ভাবেতে ববে সদা সৰ্ব্বক্ষণ ॥
 উচ্চাসনে নবসিবে মানীৰ সদন ।
 বিনীত ভাবেতে ববে সদা সৰ্ব্বক্ষণ ॥
 দক্ষিণা বিহীন যেই সকাম কৰম ।
 কভু নাকৰিবে তাক গৃহী মহাজন ॥
 চন্দ্ৰ সূৰ্য্য মন্দিৰ থান জল সব মুখে ।
 মল মূত্ৰ কভুনাতি ভ্ৰমেয়ো তেজিবে ॥
 পথ মধ্যে শৌচ ত্যাগ কভু নকৰিবে ।
 অথবা কিনাৰে নাহি কনাপি মূৰ্তিৰে ॥
 কষ্ট নিদিবে গৰ্ভাৱতী নাৰীৰ ওপৰে ।
 প্ৰহাৰ কৰিবে নাহি কভু কোন কালে ।
 নাৰীৰে বিশ্বাস নাহি কৰিবে কখন ।
 এহিসে শাস্ত্ৰৰ নীতি শুনা গৃহীজন ॥
 কোন স্থানে শুভ যাত্ৰা কৰিবে যখন ।
 পূজ্যগণে ভক্তি ভাবে বন্দিবে তখন ॥
 একমনে কৃষ্ণ পূজা যেই গৃহী কৰে ।
 গুৰু ভক্তে পূজা কৰে যত্ন সৎকাৰে ॥

প্রিয় বাক্য হিত বাক্য কয় সৰ্বক্ষণ ।
 জিতেন্দ্রিয় হয় সেই শুনা গৃহী জন ॥
 সকলোতে সমদৰ্শী হয় যেই জন ।
 ক্রোধী জনে শাস্ত বাক্য কবয় অৰ্পণ ॥
 ভীতজনে কৰে যদি আশ্বাস প্রদান ।
 স্বৰ্গগতে উচ্চলোকে সে কৰে প্রয়াণ ॥
 প্রিয় বাক্য যেই বোলে শত্রুর ওপৰ ।
 মুক্তি তার অনুগত বহে কৰতল ॥
 সদাচারে বত থাকে যেই মহাজন ।
 কাম ক্রোধ হীন হয়ে থাকে সৰ্বক্ষণ ॥
 পৰম সন্তোষ যাতে তই উৎপাদন ।
 সেই কপ সত্য বাক্য কবে সৰ্বক্ষণ ॥

[শ্রীশ্রীগোপাল আত্মার চৰিত্র—ৰামানন্দ কৃত]

দুলৰি

এহিমতে যবে গোপাল দেহতা
 ভরানীপুরে আছন্ত ।
 বৰপেটা সত্রে আই বজ্রবান্দী
 উদগায় পথাইলন্ত ॥
 তাহাত মাধর লঘোণে আছন্ত
 গোপালে গৈ দেখিলা ।

আর এক ছুটি   বচন বোলোতো

শুনা তাক মন দিয়া ।

তৃত্য গ্ৰহে যদি   থাকয় যদিবা

চাউল এক সন্ধিয়া ॥

ସେହି ସମୟରେ   କେ!ନୋ ଭକ୍ତ ଜନ

আসিল তোমার ঠাই ।

তার অর্ধভাগি   বিভাগি দিবাত্ত।

কহিলে। মঠ দটাই ॥

আপনাত কবি   মাত্র আশুবিক

ଭଦ୍ରକ ଯେଉଁ କରିବ । ।

নিমେଷ   সবক   তেজিয়া   হবি

ভকতিক আচৰিবা ॥

ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭିତରେ   ଉକ୍ତର ବାହିରେ

बन्धु आरु नादिकय ।

উক্ত পাবনাক   ভা.কু.স বাক্স

কঠিনে। কবি নিশ্চয় ॥

শ্রী শ্রীগঙ্গলা আত্ম চরিত্র—বিনন্দদেব কৃত।

(গোপাল আতাৰ গৃহ নিৰ্ম্মাণ)

पद

କମଳ ଆତ୍ମାହିକ ସଦ୍‌ଗୁଣମୟ ମନୁଷ୍ୟ ନୈମ ।

ଚାଟନ କୁଟାବ ନୈୟା ଅବନାକ ଟୈଗଲ ॥

খুটা চ'তি ডাঙ্গ মাৰলিক কাটিলহু ।
 গোপালে তথাক লাগি সাজ লৈয়া যাহু ॥
 অৰণ্যত সিসবক চাহিবাক গৈলহু ।
 যত্নদেৱে কাঠ কাটি চাঁচিয়া আছহু ॥
 গোপালেয়ো তৈতে এক বচন বোলহু !
 মোৰ হাতে পানীজলা বান্ধিয়া আছহু ।
 পূৰ্বৱত গোপালে মাধৱক খৰি দেখহু ।
 হাতে কুঠাৰক ধৰি ফালিয়া আছহু ॥
 গোপালক হাত মেলি মাধৱে দেখাহু ।
 মোৰ হাতে পানীজলা বান্ধিলহু ॥
 সেতি মতে গোপালেয়ো যত্নদেৱক দেখাহু ।
 গোপালৰ শক্তি যত্নমণিত আছহু ॥
 পোৰোলা নদীৰ জলে কাঠ নমাই আনিল ।
 কালজাৰ থানে আনি ঘাটত বান্ধিল ॥
 ভক্ত সমে গোপালেয়ো কাঠ তুলিলহু ।
 নামৰ মন্দিৰ যত্নমণি সাজিলহু ॥
 ইভিতি গোপালৰ গৃহ সাজিলহু ।
 বসিবাৰ শয়নৰ স্থান নিৰ্ম্মিলহু ॥
 যেনমতে দ্বাৰকা কেশৱ নিৰ্ম্মিলহু ।
 সেহিমতে যত্নদেৱে গৃহ সাজিলহু ॥

* * * *

খৰি নাহিকয় যত্নদেৱে শুনিলন্তু ।
ভকত সবক নাতি খনি আনিবে গৈলন্তু ॥
ভক্ত সথে যত্নমণি খৰিক লুৰিল ।
কিছুপৰ পাছে আসি যত্নদেৱে পাইল ॥

* * * *

শুনিয়েক আবে যেন কথা ভৈল ।
যত্নদেৱে গুৰু সেৱা ধৰ্ম্ম আচৰিল ॥
এক দিনা যত্নমণি আজৰি নাপান্ত ।
ভক্ত সজে যত্নমণি তথা নাহিকন্তু ॥
একো একো কথা যত্নমণি বুজুনয় ।
বৰ যত্নমণি দেৱে স্তুতিয়া আছয় ॥
গজলা আতা বোলে শুনিয়ে কাৰণ ।
ইটো কথা শুনিলে মট নাপাওঁ যিকাৰণ ॥
আতাব পৰিচৰ্যা কৰ্ম কৰি থাকো মই ।
এতেকেসে ইটো কথা বুজনোহো মই ॥
শি কথা শোৰা সবে শুনিয়া আছয় ।
জানিবাতা ইটো কথা শনি আছে মই ॥
যত্নমণি গোপালৰ সঙ্গতে থাকয় ।
গোপালৰ আগত যত্নমণি কথা কয় ॥

* * * *

*

*

*

*

গোপালৰ আজ্ঞা লৈ ইৰাজ্ঞা আসিল ।
 কতিপয় দিনে আপোনাৰ গৃহ পাঠিল ॥
 একদিনা যত্নদেৱে ভাৰ্য্যাক বোলয় ।
 আমি গৈয়া গুৰু সেৱা কৰিব লাগয় ॥
 তেন শুনি আয়ে বস্ত্ৰ আনিয়া দিলন্ত ।
 আৰু বোলে আমাৰ সেৱাক জনাইবন্ত ॥
 কতো দিন মানে গোপালৰ সঙ্গ পাঠিলা ।
 অৱনত ভাৱ তৈয়া প্ৰণাম কৰিলা ॥
 গোপালে মধুৰ বাক্যে কুশল পুঠিলা ।
 যত্নদেৱে ভাল বুলি টোপলি মেলিলা ॥
 কিতৰ টোপলি বুলি গোপালে শুধিলা ।
 দেৱ যত্নমণি তাৰ কাৰণ কহিলা ॥
 আমাৰ গৃহত এক গহিনী আছয় ।
 সেহি দাসী আপোনাক সেৱা কৰিছয় ॥
 তেন শুনি গোপালেয়ো টোপলি চাইলা ।
 হাতে লৈ বস্ত্ৰ খনি প্ৰশংসা কৰিলা ॥
 ইহেন বিষয় আছে তবো নকহয় ।
 যিহেতু কুশল অৰ্থে আহিয়া আছয় ॥

এক দিনা যেবে   যত্নমণি দেৱে
 আবে কুঠাৰ গাৰহ ।

বর যত্নমণি   দেখি সেহি দিনা
 এনয় বাক্য বোলন্ত ॥
 কোর কুঠাৰক   বাইবাক লাগিয়া
 ই রাজ্য আহি আছয় ।
 যত্নমণি বোলে   ইটো বাহনক
 ভক্তি বুলি কৰে মই ।
 বর যত্নমণি   ইটো ভক্তি বুলি
 তোমাৰ মুখে শুনই ॥

*   *   *   *

সেহি সময়ত   দেৱ গোপালেয়ো
 কুপা বাক্যক বোলয় ।
 শুনা যত্নমণি   সিৰাজাক লাগি
 হুগিয়ো যোৱা বোলয় ॥
 বিলম্ব নকৰি   গৈল শোভা কৰি
 দেৱা স্তম্ভ এৰিলন্ত ।
 তিনি মাস ভৈল   কালজাৰ পাইল
 শৰাৰ ক্ষীণতা ভৈলন্ত ॥
 দেখিয়া গোপালে   ওৰিয়ে পুচিল
 দেৱো অতি শোভে আইলা ।
 শৰাৰ গোৱাৰ   ক্ষীণ কিকাৰণ
 বৈশা ডাঙি জুগুৰাইলা ॥

হেন শুনি পাছে   দেৱ যত্নমণি
 তাহাৰ কাৰণ কৈলা।
 কথাক লাগিয়া   শীঘ্ৰ আতিলোহো
 ভোজন এসম্ভা নাই।
 পথ খতি হয়   কেশ নুগুৰাইলো
 নিশা মোৰ নিদ্রা নাই ॥
 এতেকেসে আতা   শৰীৰ ক্ষীণতা
 দেহাক কৰিলো জড়।
 বোলে যত্নমণিক   তুমি খেদ কৰি
 অতি বৰ শ্রান্ত ভৈলা।
 কথাক লাগিয়া   বৰ দুখ পাইলা
 আমাক বশ্য কৰিল ॥

মন্তব্য—“বৈষ্ণৱ ভক্তৰ লক্ষণ” বুলি উল্লেখ কৰা
 পদ সমষ্টিৰ পৰা জনা গ'ল যে,— গুৰু আৰু ভক্ত
 সকল অতি নম্ৰ হ'ব লাগে। শৰণীয়া, ভজনীয়া গুৰুৰ
 বাক্য মানি চলিব লাগে। গুৰুৰ বাক্য লঙ্ঘন কৰিলে
 নৰক গামী হয়।

নিজৰ পুত্ৰ, ভাৰ্য্যাৰ প্ৰতি আগ্ৰহ নাৰাখি গুৰু
 আৰু ভক্তিৰ প্ৰতি বিশেষ গুৰুত্ব থাকিব লাগে।
 মাজে মাজে গুৰুৰ গৃহলৈ গৈ গুৰু শুশ্ৰূষাৰ অৰ্থে
 খৰি কাঠ আদি যো-জা কৰি দিব লাগে। গৃহ নিৰ্মাণ

কৰি দিব লাগে আৰু গুৰুৰ ওচৰত পৰমার্থ তত্ত্ব শুনিবগৈ লাগে। গুৰুৱে যি পৰমার্থ তত্ত্ব শিক্ষা দিয়ে, তাক একনিষ্ঠ ভাৱে শিৰোধাৰ্য্য কৰি পালন কৰিব লাগে। গুৰুক ঈশ্বৰ বোধ ভক্তি কৰিব লাগে।

আলহী, অতিথি বৈষ্ণৱকো ঈশ্বৰ মানি, অতি আগ্ৰহেৰে সেৱা শুশ্ৰূষা কৰিব লাগে। সকলো প্ৰাণীকে ঈশ্বৰ বোধ কৰিব লগিব।

বৈষ্ণৱ মাত্ৰেই কাম, ক্ৰোধ, লোভ, মোহ, হিংসা, দ্বেষ শূণ্য হৈ চলিব লাগে। যি বিলাক লোক বিপু প্ৰযুক্তিৰ বশবত্তী তেওঁলোক বৈষ্ণৱ হ'ব নোৱাৰে বুলি নিবৃত্তি শাস্ত্ৰে কৈছে।

শ্ৰীশ্ৰীশঙ্কৰ, মাধৱ গোপাল যদুমণি দেৱ আদি গুৰু সকলে ইজনে সিজনক গুৰু মানি ভক্তি আৰু গুৰু শুশ্ৰূষা ধৰ্ম্ম পালন কৰি, আমালৈ আৰ্হি বাট দেখুৱাই থৈ গৈছে। যি সকলে এই আৰ্হি বাট অবজ্ঞা কৰিলে তেওঁ লোকে কেতিয়াও পৰম্পদ লাভ কৰিব নোৱাৰে। বচনে কেৱল মাত্ৰ। গুৰু বৈষ্ণৱক মনুষ্য বোধ কৰিলে ভক্তি নষ্ট হয়।

গুৰুত শৰণ, ভজন লৈ গুৰুৰ গৃহলৈ নগলে আৰু গুৰু শুশ্ৰূষা নকৰিলে ভক্তি পূৰ্ণ নহয় বুলি নিবৃত্তি শাস্ত্ৰে কৈছে। গুৰু শুশ্ৰূষা নকৰিলে শিম্য নতৰে। শিম্যই পুত্ৰ, ভাৰ্য্যা, ঐশ্বৰ্য্য, সম্পত্তি সকলো গুৰুৰ

চৰণত অপৰ্ণ কৰিলেহে ভক্তি পূৰ্ণ হ'ব । গুৰুৱে শিষ্যক
প্ৰাণ বন্ধু বুলি উদাৰ চিত্তে ভক্তি দান কৰিব লাগিব ।
কপটীয়া গুৰু সকল তৰিব নোৱাৰে ।

নাম ধৰ্ম্ম দান কৰা গুৰু সকলো গুৰুতকৈ শ্ৰেষ্ঠ ।
অনান্য গুৰুতকৈ নাম ধৰ্ম্ম দান কৰা গুৰু শতগুণে
পূজ্য বুলি গুৰু গীতাই কৈছে । নৰ-গুৰুক ভজিলে কৃষ্ণ
গুৰুক ভজা হয় ।

“নৰ গুৰু তুষ্ট হ'লে ত্ৰিজগত তুষ্ট ।

নৰ গুৰু তুষ্ট নহ'লে সকলো ভ্ৰষ্ট ॥”

বৈষ্ণৱক দেখিলে নমস্কাৰ কৰিব লাগে । বৈষ্ণৱ
তুষ্টে ত্ৰৈলোক্য তুষ্ট ।

গুৰুৰ আগত, মানীলোকৰ আগত উচ্চাসনত
বহিব আৰু আগলৈ ভৰি মেলি বহিব নাপায় ।

শিষ্য মাত্ৰেই নিজ গুৰু ভাগ কৰি, অন্য গুৰু
ভজিব নাপাই বুলি শাস্ত্ৰত কৈছে । গুৰু ত্যাগীজন
বেশ্যা । গুৰু ত্যাগীয়ে পৰম্পদ লাভ কৰিব নোৱাৰে ।

বৈষ্ণৱৰ ওচৰ শত্ৰু মিত্ৰ সমান । বৈষ্ণৱে সমস্ত
প্ৰাণীক আত্ম সম দেখে । ভাগৱতত গুৰু সেৱা কৰাতকৈ,
বৈষ্ণৱক গুৰু সেৱা কৰা শ্ৰেষ্ঠ । চৈতন্যক পালে ভাগ-
ৱতত সেৱা কৰিবলৈ নগলেয়ো হয় ।

কাতি বিহু, খ্ৰীষ্টীৱশতাব্দৰ দেৱৰ জন্ম তিথিত
নামঘৰত চাকি দিয়াৰ বাহিৰে আনত চাকি জলাধ

নাপায় ।

পঞ্জিকা চাই বড়া, ক'লাৰ বিধান, °জবি তাবিজ
দিব নাপায় । পঞ্জিকা চালেয়ো যেই কোনো বস্ত্ৰবে
ভকতক চাউল খুৰাবলৈ, নাম কীৰ্ত্তন কৰাই লোণ, পইচা
দক্ষিণা দিবলৈ লুকুম দিব । কাৰণ সকলো ধৰ্ম্মৰ ওপৰে
বসিয়া হৰিৰ নাম প্ৰকাশে । থানত, মৃগাৰ চোমনিত
শৰাই দিয়া অনুচিত ।

চেতন্য কৃষ্ণক এৰি জড়ক ভঞ্জিয়া মৰে
কিনো লোক অধম মৃগুধ ।

বৈষ্ণৱ আৰু নামঘৰৰ বাহিৰে অন্য ঠাইত শৰাই
সফুৰা সেৱা সন্মান ধৰিব নাপায় ।

প্ৰাণী হিংসা কৰি মাছ, মাংস দেহৰ তৃপ্তিৰ
কাৰণে ভোজন কৰিব নাপায় । সকলো প্ৰাণীত যদি ঈশ্বৰ
থাকে তেন্তে কেনেকৈ প্ৰাণী হিংসা কৰিব । গজ
মুঠিকো অকাৰণত কাটি নষ্ট কৰিব নাপায় ।

শুক নাম ভক্ত ভাগৱতক ঈশ্বৰ বোধ কৰি চলিব
লাগে ।

আমি সকলো সময়তে ঈশ্বৰৰ নাম লৈ থাকিব
লাগে । শুক দেৱ নাম ভক্ত বাহিৰে আনৰ নাম লব
নাপায় ।

বৈষ্ণৱ বিজ্ঞাস বজ্জিত, অতি জ্ঞান-জ্ঞানক স্বৰ বা
পোষাক, বছৰত ২১৩ টাকৈ বেছি ডাঙৰ উৎসৱ নকৰিব ।

বৃহৎ পাষণ্ড দমন

পঞ্চম খণ্ড

—ঃ—

গৃহস্থৰ নিত্যকৃত্য

[জৌৰ তুতি, গীতা, কীৰ্ত্তন, দশম, টীকাভাষ্য, ধৰ্ম্মপুৰাণ
নাম মালিকা]

পদ

জয় জয় কৃষ্ণ বিষ্ণু দেৱ নিৰঞ্জন ।
জয় দামোদৰ দেৱ দৈবকী নন্দন ॥
জয় জয় কৃষ্ণ প্ৰভু অনাদি অনন্ত ।
অনন্তে হাজাৰ মুখে গাই অন্ত নাপারন্ত ॥
নমো নমো লক্ষ্মীকান্ত নমো আদি দেৱ ।
ব্ৰহ্মা হৰ পুৰন্দৰে যাক নিতে কৰে সেৱ ॥
নমো নমো নাৰায়ণ প্ৰভু হৃষীকেশ ।
হৃদয়ত থাকি যোক দিয়া উপদেশ ॥
লোভ মোহ কাম ক্ৰোধ আছে নানা দম্ব ।
মহামূৰ্খ হৈয়া পদ কৰিলো আবম্ব ॥

বাসুদেৱৰ যত ভক্ত বন্দনী আমাৰ ।
ধৰ্ম্মপুৰাণৰ পদ কৰিবো প্ৰাচাৰ ॥
ভজনীয়া গুৰুৰ চৰণে মোৰ কুটি নমস্কাৰ ।
কদ্ৰদেবে বোলে ৰাম বোলা বাৰম্বাৰ ॥

পদ

মথামূঢ় বিষয়ৰ তৰণি উপায় ।
গৃহত থাকিয়া যেন মতে ভক্তি পায় ॥
যদি বঢ়া-টুটা হোৱে বুদ্ধি অনুশৰে ।
জিজ্ঞাসিয়া নিন্দিতন্তু পাচে সাধুনৰে ॥
নিশব্দে শুনিয়ো ধৰ্ম্ম পুৰাণৰ পদ ।
যাক শুনি তৰে যেন পৰম আপদ ॥
লিখিলোহো বচ পদ পুৰাণক চাই ।
গৃহস্থামী লোকে যেন মতে ধৰ্ম্ম পায় ॥
বৈকুণ্ঠত এহি কথা কৈলা নাৰায়ণ ।
ব্ৰহ্মাৰ আগত হৰি কৈলা যেন যেন ॥
অগ্নি আয়ু অগ্নি ত্ৰৈজ হৈব অগ্নিমতি ।
যেন মতে নৰলোকে সাঙ্গিবেক গতি ॥
নিজ জীৱ তাৰিবাক মনে ইচ্ছা কৈলা ।
এতেকেসে কলিয়গো ধৰ্ম্ম কৰি থৈলা ॥
সদায় লয় নাম যিটো নৰচয় ।
দেৱতা পদক পাৱে বৈকুণ্ঠে চলয় ॥

এতেকেসে তুমি আমি জন্মিনো কলিত ।
 স্বস্থ মৃতি শুক কপে তারিনো তবিত ॥
 অংশকলা বিভূতিক সবাকো আনিলা ।
 এতেকেসে কলি ধন্য ধনা বুলি কৈলা ॥
 সিকারণে নবলোকে আন কাম এবি ।
 একাঙ্কে ভজিয়ে পূর্ণানন্দ দেয় হরি ॥
 নিত্য নৈমিত্তিক সবে কহোঁ ভাল কবি ।
 গৃহত থাকিয়া তবিয়োক নীতি ধরি ॥
 অন্য অন্যে মিলি পাতিবেক কৃষ্ণ কথা ।
 শুক যিটো জ্ঞান কহে নেবিবা সর্বথা ॥
 শুক ব্রাহ্মণক নিন্দি অধোগতি যায় ।
 পিতৃ মাতৃ নিন্দিলেয়ো গতি নাই ॥
 পিতৃ মাতৃ বৈষ্ণবক কবিয়ে শুভ্রায়া ।
 মূল বস্তু বুলি তাক নকবিবা আশা ॥
 জানা সমস্তে হরি আছে হৃদয়ত ।
 ভাবিতে বিয়োগ জানা নাহিকে বেকত ॥
 হেনজানি পশু শবীৰকো হরি গানি ।
 কদাচিতো তাক তুমি নকবিবা দ্রোহী ॥
 আক এক কথা কহোঁ শুনিয়ো সম্প্রতি ।
 নিস্কামে কবিয়ে সবে কৃষ্ণত ভকতি ॥
 বিষ্ণুক অর্পিয়া কবিরেক কন্ম যত ।
 পিতৃ মাতৃ হরি তুষ্ট হইব সিবেলাত ॥

হৰিক নঅৰ্পিয়া যদি বন্ধন কৰয় ।
 গোমাংস সদৃশ অন্ন অশুচি হোরয় ॥
 প্ৰাতঃসতে নিদ্রায় জাগিয়া নাম লৈব ।
 দিবসৰ কৰ্ম্ম মানে কৃষ্ণক অৰ্পিব ॥
 স্নান কৰি শুদ্ধ হৈয়া গুৰু সেৱা কৰিয়া ।
 বৈষ্ণৱক কৰিবা সেৱা কৃষ্ণক বুলিয়া ॥
 নমো মন্ত্ৰে কৃষ্ণক জপিবা সৰ্ব্বক্ষণ ।
 তাত পাচে বিষ্ণু পাৱে অৰ্পিবেক অন্ন ॥
 ভোজন কৰোতে ঠাঁহে কুৰুখা কহয় ।
 বিষ্ঠাৰ সদৃশ অন্ন অশুচি হোরয় ॥
 উত্তম ভকতি যিটো কৰিয়া আছয় ।
 সিজনক নাতি নৈমিত্তিক নালাগয় ॥
 হৰি নাম নলৈলে পাতক সিজয় ।
 যেন হস্তী ধোৱে দুনাই মল যে লাগয় ॥
 পদ্ম পুৰাণৰ ইটো নাম মালিকাত ।
 এহি কথা কহি আছে আম মালিকাত ॥
 নাহিকে মনত যমপুৰে যাব লাগে ।
 নিমিষেকে ধৰিবেক পশু যেন বাধে ॥
 জনম লভিয়া নব ভজা গুৰু যাস্তে ।
 বেহায়ে ভাৰত হাট বেলাটিয়ো নাটে ॥
 আয়ু ক্ষণে ক্ষণে যাই স্তম্ভিয়ো হৰি ।
 কালগ্ৰাহে অন্তকে কেশত আছে ধৰি ॥

যমৰ কিঙ্কৰে পাইলৈ হইবে সৰ্বনাশ ।
 এহি জানি মাধৱত কৰা বন্ধু আশ ॥
 নকৰিয়ো গৰ্ব কৰিয়োক দাস কৰ্ম্ম ।
 গৃহতে থাকিয়া কৰিয়োক সবে ধৰ্ম্ম ॥
 সমস্ত ধৰ্ম্মত কৰি নাম ধৰ্ম্ম সাৰ ॥
 নামেৰে কৰিব পাৰে পুৰুষ উদ্ধাৰ ॥
 বেদক নিন্দিত্য তাক নানিবা মনত ।
 বেদ প্ৰাণ ধৰ্ম্ম বোলে ভাগৱত ॥

मूलचि ।

আত্ম অনন্তবে   শুনা নিবন্তবে
গৃহৰ যেন ভকতি ।
গৃহতে থাকিয়া   কুণ্ডল ভজিয়া
পারয় পৰম গতি ॥
যিটো নাম লয়   হৰি তাৰ হয়
চক্ৰ ধৰি ফুৰে বাথি ।
যদিবা অসত্য   কৰা কোনো লোকে
শোৱা প্রহ্লাদক সাক্ষী ॥
হিবন্যক্ষ পুত্ৰ   প্রহ্লাদ কুমৰ
গৃহতে ভকতি কৰি ।
বালকৰ পৰা   আন আশা এৰি
ভজিলন্ত ঈশ্বৰি ॥

আপুনিয়ে গান্ধু   আনকো শিকান্ধু
 পিতৃৰ মাতৃৰ সঙ্গৈ ।
 দৈত্যৰ চৰাল   আনিয়া প্ৰহ্লাদে
 দেখাৱন্ত জ্ঞান ৰঙ্গৈ ॥
 দৈত্য শাস্ত্ৰ যত   নলয় মনত
 হৰিকেসে কৰে ধ্যান ।
 হৰি ব্যতিৰেকে   আন নেদেখয় ॥
 এহিসে দেখায় জ্ঞান ॥
 স্তনা শিশু গণ   ভজা নাৰায়ণ
 গৃহৰ এৰিয়া আশ ।
 টাটকে নাটকে   কেদিন জীৱন
 হৈয়ো মাধৱ দাস ॥
 সেহি দিন ধৰি   যত শিশুগণে
 প্ৰহ্লাদৰ জ্ঞান লৈল ।
 দেখি সন্ধাগৰ্কে   ৰজাক বোলয়
 তুমি পুত্ৰ তুষ্ট ভৈল ॥
 স্তনি হিৰণ্যক্শে   মাৰিবাক লাগি
 নানান দুৰ্গতি দিলা ।
 বালকৰ পৰা   হৰি ভজিলেক
 এতেকে হৰি ৰাখিলা ॥
 ব্ৰজৰ যুৱতী   বৈকুণ্ঠৰ পতি
 তুমি ভৈলা নাৰায়ণ ।

নন্দ যশোদাৰ   ব্ৰজৰ লোকৰ
 আন নাই কিছু মতি ।
 শয়নে ভোজনে   সদাৰঙ্গ মনে
 কৰন্তু হৰি ভকতি ॥
 কৃষ্ণ ভাৱনাক   ভাবিতে ভাবিতে
 নয়নৰ নীৰ জৰে ।
 বৈকুণ্ঠৰ পতি   অব্যক্ত ঈশ্বৰ
 ন্যক্ত ভৈলা নন্দ ঘৰে ॥
 গোকুলৰ লোকে   ৰাতি দিনে চিন্তে
 ক্ষণেকো নেৰিবা নাম ।
 সেইসৈ কাৰণে   গোবৰ্দ্ধন ধৰি
 ৰাখিলেক কৃষ্ণ ৰাম ॥
 আৰু এক গুনা   গৃহৰ লক্ষণ
 শুনিয়ো আবে পূৰ্বৰ ।
 মিথিলাৰ পতি   জনক নৃপতি
 ভজিলন্তু দামোদৰ ॥
 শ্ৰীতদেৱ নামে   আছিল ব্ৰাহ্মণ
 গৃহত ভকতি কৰি ।
 গৃহত থাকিয়া   কৃষ্ণক ভজিয়া
 বৈকুণ্ঠক গৈল ল'ৰি ॥
 বিপ্ৰ দামোদৰে   গৃহত থাকিয়া
 একান্ত ভকতি কৰি ।

ভাৰ্য্যাৰেমে সঞ্চে থাকি মহাৰঞ্চে
ভঞ্জিলন্তু পাৰে হৰি ॥

ভাৰ্য্যাৰ বচনে বিপ্ৰ দামোদৰে
দ্বাৰকাক চলি গৈল ।

দূৰ পথ হন্তে দেখি ভগৱন্তে
আনন্দে দিন গোৱাইল ॥

চাৰি মুঠি চিৰা কৃষ্ণক দিলন্তু
বিপ্ৰে অকপট মনে ।

লক্ষ্মীৰ সহিতে আগ বাঢ়ি আসি
আদৰিলা নাৰায়ণে ॥

ভাসনে বৈসাই চৰণ ধুৱাই
গৃহৰ বাৰ্তা সুধিলা ।

গহাশ্ৰমীয়াৰ দুখী ভকতৰ
সন্দেশ আনি ভুঞ্জিলা ॥

বৈকুণ্ঠ সম্পত্তি গৃহত থাকিয়া
বিপ্ৰ দামোদৰে পাইলা ।

হেন জানি নব বাতি দিনে ধৰ
দেহা যাই কোন দিনা ॥

মৰণ সময়ে আনে নাৰাধিব
এক বাসুদেৱ বিনা ॥

গদ

এক কথা কহেঁ আবে শুনিয়ো সম্প্রতি ।
 বিষয়ত থাকি কোনে কোনে পাই গতি ॥
 অক্লুব বিহবে গৃহে কৰিলা ভকতি ।
 শ্রীমতি হৈয়া কুঙ্গি তাই পাইলা গতি ॥
 সুদামে আপোন গৃহে ভকতি কৰিলা ।
 আন দ্রব্য কিছু নাই মালাক পিঙ্কাইলা ॥
 তাতে অতি তুষ্ট ভৈলা বাম দামোদৰ ।
 অচলা ভকতি হোক দিলা এহি বৰ ॥
 মথুৰাব নাৰীগণে থাকি স্বামী সঙ্গে ।
 অকপট ভাৱে থাকি পাইল মহা বঞ্চে ॥
 নানা ভাৱে ভজি পুণ্ড কৃত্য তনু পাইল ।
 ইসৰ মৰিয়া ঈশ্বৰত লীন গৈল ॥
 বিপ্র পত্নিসবে কৃষ্ণক জানিয়া মনত ।
 নানা দ্রব্য দিলা নিয়া কৃষ্ণৰ আগত ॥
 গোপগণ সমে কৃষ্ণে আনন্দে ভুঞ্জিল ।
 পত্নিব স্তুতিত বিপ্ৰে মুকুতি লভিল ॥
 অশোকে এৰিলা শোক মোহ এক দিন ।
 কোনে ৰাখিবেক মোক গোবিন্দৰ বিন ॥
 এহি বুলি ধৰ্ম্ম ধৰি ক্ষণেক আছয় ।
 অশোকৰ শোক গুচি ভৈল ব্রহ্মময় ॥
 হেন দেখি কাল কপে হৰি প্ৰবেশিল ।
 নিমিষেকে অশোকৰ পুত্ৰ মৰি গৈল ॥

ঋষি বোলে মোৰ মনে কিবা আৰু হৈল ।
 যি ঠাইৰ পুত্ৰ আইল সিঠাইক গৈল ॥
 হাঁসি ঋষি বোলে মৰিবেক সৰ্বজন ।
 চোতালত পুত্ৰ থৈ বান্ধিয়োক অন্ন ॥
 হেন শুনি ভাৰ্য্যাই অন্ন বান্ধিবাক গৈল ।
 সেহি সময়ত হৰি উপস্থিত হৈল ।
 হাঁসিয়া ঈশ্বৰে মৃতকত দিলা হাত ।
 উঠি অশোকৰ পুত্ৰে লগালেক মাত ॥
 মই হৰি হৈয়া শোক কৰো ঠাই ঠাই ।
 চাৰি গুটি প্ৰাণীৰ এটিৰো শোক নাই ॥
 চাৰয়ো উঠিয়া হৰিৰ পাৰত পৰিল ।
 হেন দেখি ঈশ্বৰে অশোক নাম দিল ॥
 হেন জানি বন্ধু শোক এৰা সব নৰে ।
 অন্তকালে কাকো কেৱে ৰাখিব নোৱাৰে ॥
 মায়াৰ ৰচনা জানা পুত্ৰ ভাৰ্য্যা যত ।
 সমস্ত ত্যাগিয়া ধৰা হৰি চৰণত ॥
 মৰণ সময়ে ৰাখে নামৰ জহত ।
 ইয়াৰ প্ৰমাণ আবে লৈয়ো গজেন্দ্ৰত ॥
 গজেন্দ্ৰক গ্ৰাহে ধৰিলেক যিবেলাত ।
 হস্তিনীৰ সঙ্গে ক্ৰৌড়িলেক নানামত ॥
 জলগ্ৰাহে ধৰিলেক নাহিকে মনত ।
 কোনে ৰাখিবেক মোক সঙ্কট বেলাত ॥

সবেযো এৰিলে আশা দেখিয়া মৰণ ।
 কায় বাক্য মনে লৈল হৰিত শৰণ ॥
 মনে পদ্য ধৰি মনে মন্ত্ৰ জপিলন্ত ।
 গৰুড়ত চৰি হৰি তেখনে আহিলন্ত ॥
 পশুজাতি বুলি ঘৃণা নকৰি স্ত্রীহৰি ।
 মোৰ ভক্ত বুলি তুলিলন্ত শুণ্ডে ধৰি ॥
 হৰি পৰশনে সিটো পাপক নিস্তৰি ।
 বিমানে গৈলন্ত চতুৰ্ভূজ কপ ধৰি ॥
 পশুজাতি হৈয়া ভজিলন্ত কৃষ্ণদেৱ ।
 নব তনু ধৰি হৰি ভজিলন্ত কেৱ ॥
 কদাচিতো নেৰিবাহা গুৰুৰ আশ্ৰয় ।
 গুৰু সেৱা সংসঙ্গত ভকতি মিলয় ॥
 কৃষ্ণদাস কদ্রে কহে হৰিৰাম পদে ধৰি ।
 নিবন্তৰে নৰে ডাকি বোলা ৰাম হৰি ॥

দুলাৰি

শুন এৰে নব অজ্ঞান পামৰ
 কি দেখি পাগল ভৈলি ।
 গৰ্ভত থাকিয়া কিবোল বুলিলি
 সবে পাচ কৰি থৈলি ॥
 গুণি চোৱা মনে শ্ৰদ্ধ নাৰায়ণে
 গৰ্ভত দিলন্ত দেখা ।

ভাৰত গই   তযু নাম লৈ
হৃদয়ত হৈবো আশা ॥
তুমি ব্যতিৰেক   আন নিচিন্তিবা
আন নাভাবিবো আমি ।
যতেক সম্পত্তি   সকলো অৰ্পিবো
তোমাৰ চৰণে আমি ॥
এহি বুলি গৰ্ভে   বছ স্তুতি কৰে
তথায় বালক গণে ।
প্ৰসূতি বায়ুয়ে   ভূমিত পেলাই
আমাৰ মুহিলা মনে ॥
গৃহ মায়া জাল   পাতিলা গোপাল
এৰাইতে নাপাই সন্ধি ।
হৰি ক্ষুদ্ৰুৰি   গৃহ কৰ্ম কৰি
ভাৰ্য্যাৰেসে ভৈল বলী ॥
দেখিয়ো নেদেখ   অজ্ঞান মনুষ্য
ভাৰ্য্যাত কৰয় আশ ।
যেহি বোলে তাক   সেহিসে কৰয়
যেন গৃহ নিজ দাস ॥
যত সত্য বাক   গৰ্ভত বুলিলা
সমস্তে পেলাইল এৰি ।
মিচাৰ কঠিয়া   বালক সকল
মায়াই পেলাইল বেৰি ॥

যেহেন ফাণ্ডত   হৰিণী পৰিল

লালিত পবিত্র মাখি ।

অতি যত্ন করি   যাইবাক নোরাবে

নেতি পেটি ভৈল আসি ।

যাক কালে পাই   মোক্ষক নাচাই

নিম্নেষকে কবে চম্।

পুত্র ভাৰ্য্যা এবি   সবে যাই মবি

इयाक नकबा यन ।

যদি কোনো নবে মনে শঙ্কা হবে

শাস্ত্র তত্ত্ব সুবুজ্জিয়া ।

জীব তুতি গীতা   তাত বিচাৰিজে

আব অর্থ সবে পাইবা ॥

নানা শাস্ত্রে কয়   তবো জ্ঞান নাই

নাযত নিদিয়ে যতি ।

স্বৰ্গ বহস্যত   প্রমাণ বুদ্ধিযো

জীৱৰ কেনে বিপত্তি ॥

যাক মোৰ বুদ্ধি   জীৱন কি হৈল

কেহো নাৰাখিব পাচে ।

এই সংসারত   সবে যবি যাউ

কাক কোনে বাথিবেক ॥

ପିଠି ମାଚ କବି   ଗହକି ବାନ୍ଧିବ

ककाले जवि लगार्हे ।

টোটক নাটক   ভাঙ্গিবেক তাৰ

বেঙ্কামুর। যমদূতে পাই ॥

দূতৰ দণ্ডিত   যেতিয়া পৰিবি

ਸੁਮਥਿਵਿ ਪ੍ਰਵ ਕਥਾ ।

কি কৰি মৰিলো   হৰি পাহৰিলো

কেহো নকরয় বেথা ॥

কেহোঁ বোলে ধৰ   কেহোঁ বোলে মাৰ

কোহোঁ বোলে দেহ জুই ।

জীৱন্তে দেহাক   কুকুৰ শব্দে

লাবি খাই চক্ষু দুই ।

কতো খাণ্ডা ধৰি   কাটে হাত ভৰি

ହରି କର୍ମ ନକବିଳି ।

ভকতক দেখি   কটাক্ষে চাহিলি

হৃষিক নাম নলৈলি ॥

শব্দে টানিয়া   জিহ্বাক কাটয়

শুনবে নৰ পায়ৰ ।

ବର୍ଷା ଲଗାଇ   ଦୁଇ ଟଙ୍କା କାଟେ

ধৰিয়া যম কিল্‌বে ॥

ତପତ ଶଳାକ   କାଗତ ଡବାଇ

ଭୁଞ୍ଜନିଲି କୃଷ୍ଣ ନାମ

পুত্র ভাৰ্য্যা সঙ্গে   মহাসুখে থাকি

नकबिलि क्षुब्ध काय ॥

অতিথিক নিদি কৰিলি ভোজনে

ভিক্ষুকক নিদিলি দান ।

বৈষ্ণবক দেখি সেৱা নকৰিলি

গুৰুক নকৰিলি মান ॥

শয়নে ভোজনে পথত ভ্রমণে

নলৈলি হৰিৰ নাম ।

এহিমতে জানা শাস্তি কৰে নানা

লগাৱে গাৱত ছতাসন ॥

চেচা-পাৰা কৰি হাত ভৰি বান্ধি

ওভোটায় পুতি থয় ।

কতো তুলি নিয়া পৰ্বত ওপৰে

তাৰ পৰা পেলায় ॥

শুনা নৰ্কজন কেদিন জীৱন

এহিসে দুখ সবাৰ ।

দূতৰ আগত যম ৰজা পুকে

কহিলেক বাৰে বাৰে ॥

নামেসে তাৰিব যাতনা সংসাৰ

জীৱন্তে সাধিয়ে গতি ।

নামতেসে গতি গুৰুত দাস্য কৰি

ভকতত কৰিয়ে ৰতি ॥

পদ

যমৰজা বোলে শুনিয়োক দূতগণ ।
 যাহাক আনিবি দূত কহিলো বচন ॥
 কোটি ব্রহ্মাণ্ডৰ নাথ প্ৰভু নাৰায়ণ ।
 থাকন্তু ভক্তৰ সঙ্গে শুনা দূতগণ ॥
 ৰাম কৃষ্ণ নাম লৈয়া থাকে যিটো নৰ ।
 তাক গদা ধৰিয়া ৰাখন্তু দামোদৰ ॥
 তাহাক দেখিলে দূত গুচৰে নাযাবি ।
 ভকতক দেখি দূত প্ৰণাম কৰিবি ॥
 বচনে কেৱল মাত্ৰ হৰি ভজিবেক ।
 মনে চিন্তে জানা সিটো আন ভাবিবেক ॥
 সিজনেৰ আমাৰ ভৈল নকৰিবা ভয় ।
 ধৰি বান্ধি আন তাক টাঙোনে কোবাই ॥
 ভকতক নিন্দে যিটো গুৰুক নিন্দয় ।
 তাহাক আনিবি দূত কহিলো নিশ্চয় ॥
 চোৰ কৰি আনে যিটো পৰৰ দ্ৰব্যক ।
 শীঘ্ৰে দূত আন তাক ভুঞ্জায়ো নৰক ॥
 প্ৰাণী হিংসা কৰে আৰু থাকে পীড়া কৰি ।
 ছলে বান্ধি কাটি মাৰি আন দণ্ডি কৰি ॥
 সীমাক খেলিয়া মাটি লয় যিটো জন ।
 তাক মাটি ভাৰ দিয়া আন দূত গণ ॥

ৰজঃস্বলা নাৰী সঙ্গৈ যিজন থাকয় ।
 তাহাক আনিবি দূত কহিলো মিশ্ৰচয় ॥
 যদি তৰিবাক ইচ্ছা কৰা কোনো নৰে ।
 কায়বাক্য মনে গুৰুৰ চৰণত ধৰা ॥
 সিজন মৰিলে তৰিবৰ নাহি ভয় ।
 নৌকাৰ গুৰিত হৰি কাণ্ডাৰি হোৱয় ॥
 হাতে ধৰি নৌকাত তোলয় গুৰু আসি ।
 গুৰু সমে থাকে সিটো বৈকুণ্ঠ প্ৰকাশি ॥
 কোনো জনে দস্ত কৰি গুৰু হেলা কৰে ।
 অপাৰ সংসাৰ জ্বল সাতুৰিয়া মৰে ॥
 এহিজনি গুৰু পাৱে পশিয়ো শৰণ ।
 হৰি গুৰু ভক্ত নেৰিবাহা এক জন ॥

* * * *

বেহায়ে ভাৰত হাট বেলাটিয়ো নাটে ।
 নিকটে চাপিয়া নৌকা ভৰা দিয়ো যাহে ॥
 যি নব চতুৰ মুখ ৰাম নাম ধৰা ।
 মূলবাখি ভকতিৰ ভৱনদী তৰা ॥
 ভাৰত হাটত আছে অনেক দোকানী ।
 নিচিনি কিনিছে তাত মিলয় বিধিনি ॥
 মহন্ত দোকানী সিটো কৰি মহা যত্ন ।
 য'তে ত'তে নাম কয় হৰি নাম ৰত্ন ॥

হৈ আছে দোকানী সিটো পূৰ্ব আজ্ঞা পাই ।
 সিজ্ঞনত লৈয়ো ভাই বেহাই কিনাই ॥
 নৰতনু নৌকা খনি ঘাটে পটি যাই ।
 কৃষ্ণৰ কিঙ্কৰে ওহি শঙ্কৰে গাই ॥

পদ

দৈত্য কুল বজা ভৈল বলি মহাশয় ।
 সংসাৰ নিকাৰ দেখি মনে মহাভয় ॥
 ইটো ৰাজ্য ভাৰ দণ্ডপাট সবে মিছা ।
 সবাকো তেজিয়া গোবিন্দত ভৈল ইচ্ছা ॥
 আপুনিয়ো গান্ধ নাম আনকো শিকাই ।
 যিটো নাম নলয় দণ্ডৰ সীমা নাই ॥
 কৌৰ্ত্তন শুনিয়া বলি পাৰয় বহস্য ।
 বলিৰ ভকতি দেখি হৰি ভৈল বস্য ॥
 বলিৰ চৰিত্ৰ আবে এহিমাণে থও ।
 ইন্দ্রদ্যুম্নৰ চৰিত্ৰক কহিবাক লও ॥
 ইন্দ্রদ্যুম্নে গৃহে থাকি ভকতি কৰিলা ।
 দণ্ডপাট এৰি সাগৰৰ তীৰে গৈলা ॥
 ধন জন পুত্ৰ ভাৰ্য্যা হৰিক অৰ্পিলা ।
 তাত তুষ্ট হৈয়া হৰি দাক বৃক্ষ ভৈলা ॥
 সেহি বৃক্ষ কাটি মূৰ্ত্তি দৌলত থাপিলা ।
 তুষ্ট হৈয়া কৃষ্ণে জগন্নাথ নাম লৈলা ॥

যাবত চন্দ্ৰ দিবাকৰ কীৰ্ত্তিক ৰাখিলা ।
 গৃহাশ্রমী হৈয়া বজা বৈকুণ্ঠক গৈলা ॥
 আৰু এক কথা কহৌ শুনিয়ে গৃহৰ ।
 ভাৰ্য্যা পুত্ৰ সমে পৰিস্কীত নৃপবৰ ॥
 সাত দিনে পাইল গতি শুক প্ৰসাদত ।
 শুক শুক মুখ বাৰস্কন্ধ ভাগৱত ॥
 পৰিস্কীত নৃপতি শুনিয়া তৃপ্তি ভৈল ।
 তনু ত্যাগ কৰি বজা বৈকুণ্ঠক গৈল ॥
 লোকক কৃপায়ে কহিলেক বাৰম্বাৰ ।
 কলিত কীৰ্ত্তন শুনি তৰিব সংসাৰ ॥

বৃহৎ পাষণ্ড দমন

ষষ্ঠ খণ্ড

—:—

বৈষ্ণৱ মহিমা

[শিৱপুৰাণ]

পদ

ধৰ্ম্য বিনে নাই কিছু সংসাৰ ভিতৰে ।
শ্ৰীহৰি ৰাখয় সদা ধাৰ্ম্মিক জনেৰে ॥
ধৰ্ম্য ৰক্ষা কৰে যেই সেই সাধুজন ।
যেই কৰে ধৰ্ম্য ৰক্ষা সেইসে নন্দন ॥
ধৰ্ম্য ৰক্ষা কৰে যেই সেইসে ৰমণী ।
কৰে যেই ধৰ্ম্য ৰক্ষা তাকে ভৃত্য গণি ॥
পুত্ৰ হৈ পিতৃ আজ্ঞা কৰিলে পালন ।
প্ৰকৃত তনয় সেই শাস্ত্ৰৰ বচন ॥
ভৃত্য হৈ প্ৰভু আজ্ঞা পালে যেই জন
অন্তকালে শুভগতি পাই সেই জন ॥
শিষ্য হৈ গুৰু আজ্ঞা পালে প্ৰাণপণে ।
পৰম আনন্দে কৰে বৈকুণ্ঠে গমন ॥

নব হই নব আজ্ঞা পালে যেই জন ।
 অন্তকালে শুভগতি পাই সেই জন ॥
 পত্নী হৈ পতি ভক্তি করিলে পালন ।
 সেই নারী করিতে পারে অসাধ্য সাধন ॥

[নাৰায়ণ মহিমা প্রসঙ্গে গালব ঋষিৰ উপাখ্যান]

পদ ।

শূলপাণি বদতি শুনিয়ে ভগবতী ।
 নাৰায়ণৰ মহিমা কহোঁ শুনা থিৰ কৰি ॥
 সকলো প্রাণীৰ ভাঙ্গা সেই নাৰায়ণ ।
 অন্তর্যামী সেই জানে সৰ্ব্বজন ॥
 গালব নামত ঋষি আছিল পূৰ্বকালে ।
 চিত্রকূট পৰ্বতে কৰে বাস সৰ্বকালে ॥
 পৰম ধাৰ্মিক ঋষি বিষ্ণু পৰায়ণ ।
 বিষ্ণু ভিন্ন অন্য জনে নকৰয় মন ॥
 এক দিনা বসি আছে আপোন আসনে ।
 হৃদিমধ্যে সদাজপ কৰে নাৰায়ণে ॥
 পৰম লাবণ্য রূপ প্রকাশ হোৱয় ।
 চাৰি ফালে বসি আছে যত মুনিচয় ॥
 নানা বিধ ধৰ্ম্ম কথা হয় আলাপন ।
 আনন্দে সৰাৰো হৃদি হয় নিমগন ॥

সেনাগণ লৈয়া এক নৃপতি আসয় ।
 মৃগয়া কুৰিয়া সবে কাগন বেৰয় ॥
 তপোবন দেখি মনে আনন্দ লাগিল ।
 ঋষি পদে প্রণামিবে মনক কৰিল ॥
 গৃহৰ ভিতৰে পশি কৰি আগমন ।
 ঋষিৰ চৰণে বজা কৰিলা প্রণাম ॥
 ৰাজ্যক দেখিয়া মুনি আনন্দিত মন ।
 বসিতে দিয়াইল মুনি কুশৰ আসন ॥
 যথা বিধি অভ্যর্থনা কৰিয়া সৎকাৰ ।
 ৰজ্যক সুধিল মুনি শুনা নৃপবৰ ॥
 ঋষিৰ বচন শুনি কহে নৰেশ্বৰ ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে ঋষি সবাৰো মঙ্গল ॥
 তোমাৰ চৰণ পদ্য কৰিতে দৰ্শন ।
 গৃহৰ ভিতৰে আমি কৰিলো গমন ॥
 মৃগয়া কৰিয়া আমি আছিলো কাগনে ।
 উলটি যাইবো আমি আপোন ভবনে ॥
 ঋষি বোলে বনে কষ্ট পাইলা নৰবৰ ।
 বিজ্ঞাম কৰিয়া কৰা শাস্তি পৰিহাৰ ॥
 ঋষিৰ বচন পালি বৈল নৰবৰ ।
 ৰহিলেক সৈন্তসহ ঋষিৰ আগাৰে ॥
 ঋষিবোলে দয়াময় ৰাখাহা আমাৰে ।
 তুমি বিনে কোন জন বিপদত তৰে ॥

কৰিলোহো নিমন্ত্ৰণ ৰাজ্যৰ ঈশ্বৰে ।
 কিমতে শুভ্ৰাষা মই কৰিবো সৰাৰে ॥
 অৰ্থ হীন মই অতি কিছু অৰ্থ নাই ।
 এই তেতু স্তুতি মই কৰিলো গোসাই ॥
 গৰুড় ওপৰে হৰি কৰি আৰোহণ ।
 ঋষি আগে আবিৰ্ভাৱ প্ৰসন্ন বদন ॥
 ঋষিৰ ইমত স্তুতি কৰিয়া শ্ৰবণ ।
 প্ৰসন্ন হইয়া বিষ্ণু কহেন তখন ॥
 এই যে অপূৰ্ব মণি অৰ্পিলো তোমাৰে ।
 গ্ৰহণ কৰহ তুমি অতি আগ্ৰহেৰে ॥
 মণি লৈয়া যিবা তুমি কৰিবা চিন্তন ।
 তাহাক তৎকালে পাবা শুনা মহাজন ॥
 এহি বুলি নাৰায়ণ হৈল অন্তৰ্ধান ।
 ঋষিবৰে মণি লৈয়া কৰিল চিন্তন ॥
 ৰাজঘৰ অশ্বশালা গোশালাদি কৰি ।
 সকলো শোভিত হৈল বাৰীৰ ভিতৰি ॥
 তাৰ পাচে খাদ্য দ্ৰব্য হৈল অৰ্জন ।
 চৰ্খ চুৰ্য লেহ্য পেয় কোনে কৰে গণন ॥
 গৃহৰ ভিতৰে ৰজা কৰিয়া গমন ।
 বিশ্বয়ে স্তুতিত হৈল কৰি দৰশন ॥
 কি কপে ইসব হৈল মুনিৰ আশ্ৰমে ।
 এনে শোভা ক'তো নাহি দেখিছো নয়নে ॥

অপূৰ্ব নৈবেদ্য সব কৰিয়া ভোজন ।
 মনে, মনে আনন্দিত নৃপতি তখন ॥
 অতি কপৰতী কন্যা সূচাক হাঁসিনী ।
 অঙ্গকাৰ অঙ্গে শোভে মধুৰ ভাষিণী ॥
 এই ভিন্ন কত ভৃত্য জন্মিল তখন ।
 নৰ্ত্তকী গায়কী কত লভিল জন্ম ॥
 জন্ম লভিয়া সবে পৰম যতনে ।
 বজ্জাৰ সন্তোষ সিদ্ধি কৰিল সযত্নে ॥
 মণিৰ প্ৰকাশে জ্যোতি অপূৰ্ব হইল ।
 দিন সম নিশাকাল প্ৰকাশ হইল ॥
 প্ৰত্যেকে পামণ্ডো পৰি কৰিল শয়ন ।
 সজ্জে বৈল দাস দাসী এক এক জন ॥
 যুবতীয়ে শুজ্জায়া পাচে কৰিতে লাগিল ।
 পৰম সুখতে সবে নিদ্রিত হইল ॥
 নিদ্ৰায়ে জাগিয়া বজ্জা কৰিল দৰ্শন ।
 কৈক গল আট্টালিকা কি হৈল কানন ॥
 বসন ভূষন আদি একোৱেই নাই ।
 আশ্ৰম পূৰ্বৰ দৰে দেখিতে পাই ॥
 অজ্ঞমানে বুজিল বজ্জা মুনিৰ কাৰণ ।
 যতেক অদ্ভুত কাৰ্য্য হয় সংঘটন ॥
 মনে মনে এই ভাবি উঠিল বাজন ।
 মুনিৰ নিকটে কৈলা বিদায় গ্ৰহণ ॥

(গালব ঋষির লগত বজ্জাব মুদ্র)

মন্ত্রীক ঋষির পাশে পঠাইল বাজ্ঞন ।
 বজ্জাব আদেশে মন্ত্রী চলিল তখন ॥
 প্রণাম কবিল মন্ত্রী মুনির চরণে ।
 মণিটি বজ্জাক মুনি কবহ অর্পণ ॥
 মন্ত্রীর এতেক বাক্য কবিয়া শ্রবণ ।
 মুনিবর ক্রোধ কবি বুলিল বচন ॥
 মুনিক কবয় দান নৃপতি সকলে ।
 বিপবীত রচন কহিছে কি বুলি ॥
 কহ গৈয়া তাক মন্ত্রী মোহোর বচন ।
 কদাচিতো মণি মই নিদিবো বাজ্ঞনে ॥
 বজ্জাব নিকটে মন্ত্রী কহে বিবরণ ।
 শুনিয়া নৃপতি হৈল ক্রোধে অচেতন ॥
 শীঘ্রে সৈন্যসব মণি কবহ হরণ ।
 মোহোর ওচরে শীঘ্র কব আগমন ॥
 মণি দেখি বথ হৈতে নামিয়া তখন ।
 সেনাপতি মণি পাশে কবিল গমন ॥
 দেখোতে দেখেতে শুনা আশ্চর্য ঘটন ।
 মণি সৈতে কত যোদ্ধ লভিল জনম ॥
 মহাবল পবাক্রম ধবে সব জন ।
 বণপটু যোদ্ধাগণ অতি যে বিক্রম ॥

তুমুল সংগ্রাম হৈল অতি বিভীষণ ।
 শুনিলে হৃদয় কপে অতি ঘনে ঘন ॥
 হেতু আৰু প্রহেতু নামে দৈত্য দুইজন ।
 বজ্রাৰ শস্ত্রৰ দুই অতিশয় বিক্রম ॥
 এই কপে মহাযুদ্ধ কৰে ক্রোধ ভৰে ।
 বজ্রাৰ সমস্ত সৈন্য পৰিল সমৰে ॥
 মণিৰ প্রভাৱে মুনি আনন্দে মগন ।
 হৃদি মাজে ক্রীহৰিক কৰয় স্মৰণ ॥
 ধ্যান কৰি ভাবে হৰি হৃদয় মাজেৰে ।
 ক্রীহৰি জানিল তাক আপোন অন্তৰে ॥
 মণি সৈতে প্রকাশিত হইল তখন ।
 ঋষিক সম্বোধি কয় মধুৰ বচন ॥
 সুদৰ্শন হস্তে লৈয়া অতি ক্রোধ তৰে ।
 প্রহাৰে কৰিল হৰি বজ্রাৰ ওপৰে ॥
 ঘূৰিয়া ঘূৰিয়া চক্ৰ কৰিল গমন ।
 বজ্রাৰ মস্তক গৈয়া কৰিল ছেদন ।
 শুনা শুনা মহাঋষি বচন আমাৰ ।
 ভক্তি পৰায়ণ তুমি গুণৰ আধাৰ ॥
 তোমাৰ ভক্তিত মই বশ্য হৈয়া অতি ।
 দিনে ৰাতি এই স্থানে কৰিবো বসতি ॥
 মণি সৈতে জনমিল যত যুদ্ধাপতি ।
 পৃথিবীত হব এই প্রবল নৃপতি ॥

শুনা শুনা ঝহিবৰ মোহোৰ বচন ।
 পৰম ভকত তুমি অতি মহাজ্ঞান ॥
 অগ্নিকালে স্থান পাবা বৈকুণ্ঠ ভুবন ।
 এহি কঠি নাৰায়ণ হৈল অষ্টাধান ॥
 তৰি কথা যেই জন কৰয় শ্রবণ ।
 মহাপুণ্য হয় তাৰ শাস্ত্ৰৰ বচন ॥
 ভক্তি ভাবে যেই জনে কৰে অধ্যায়ণ ।
 অথবা একান্ত মনে কৰয় শ্রৱণ ॥
 পাতক তাহাৰ দেহে অগ্নি নাহিবয় ।
 সেই জন ভকত মোৰ পুণ্যৰ আলয় ॥

পতিব্রতা চৰিত্ৰ মহিমা

[শিৱ পুৰাণ]

পদ

মধ্য দেশে নন্দী নামে আছিল এক গ্রাম ।
 দ্বিজ এক সেই স্থানে কৰে অবস্থান ॥
 প্ৰতিদিনে নাৰায়ণে কৰয় পূজন ।
 অধৰ্ম্মত অগ্নিতাৰ নাহি যায় মন ॥
 তাহাৰ বমনী ছিল সাবিত্ৰী আখ্যান ।
 পতিব্ৰতা নাহিছিল তাইৰ সমান ॥
 পতি সেৱা সদায় কৰে পৰম যতনে ।
 পতি প্ৰিয় সাধে সদায় আনন্দিত মনে ॥

কোশল দেশত এক বিপ্রব বসতি ।
 যজ্ঞ শৰ্ম্মা নাম তাৰ অতি শুদ্ধমতি ॥
 তাহাৰ বমণী ছিল বোহিণী আখ্যান ।
 পতিব্রতা সেই নাৰী খ্যাত সৰ্ব্বস্থান ॥
 কাৰ্য্যবশে সেই নাৰী গৰ্ভবতী হয় ।
 তাইৰ গৰ্ভত এক জন্মিল তনয় ॥
 দেব শৰ্ম্মা নাম তাৰ থইল তখন ।
 কৰিলেক ধৰ্ম্ম শিক্ষা জনক সদন ॥
 তাৰ পাচে কালবশে জনক তাতাৰ ।
 পীড়িত হইয়া দেহ কৰে পৰিহাৰ ॥
 পিতাৰ মৰণে পুত্ৰ হইয়া কাতৰ ।
 যথা বিধি মৃত্যুকাৰ্য্য কৰে তাৰপৰ
 তাৰ পাচে গৃহ ত্যাগ কৰিয়া নন্দন ।
 তীৰ্থস্থানে স্নান হেতু কৰয় গমন ॥
 পাচত জননী তাৰ হইয়া কাতৰ ।
 পথ মধ্যে চাই থাকে বিষাদ অন্তৰ ॥
 পতিৰ বিয়োগ শোকে কাতৰ বমণী ।
 তাতে দেশত্যাগী হইল পুত্ৰ গুণমণি ॥
 এই হেতু ছদ্মিতা হৈয়ে বোহিণী স্কন্দবী ।
 দিনে দিনে কৃশা হৈল বিষৰ্ণতা ধৰি ॥
 ভ্রমিতে ভ্রমিতে গৈয়া নন্দী গ্ৰাম পায় ।
 ভিক্ষা বিচৰিয়া সদা ভ্রমিয়া বেৰায় ॥

এক দিন নদী জলে করিয়া স্নান ।
 জপ করি দেব শৰ্ম্মা ভাবে নাৰায়ণ ॥
 তিতা বস্ত্র শুষ্ক হেতু ভূমির ওপরে ।
 বস্ত্র গেলি থয় পাচে অতি ধীবে ধীবে ॥
 হেনকালে কাক আক বগলী বিহঙ্গম ।
 দুই পক্ষী উরি আশি বহিল তথাতে ॥
 বস্ত্রো পৰি দুই পক্ষী পবিল দেখিয়া ।
 ত্রোণে অন্ধ হইল বিপ্র আপোন হৃদয় ॥
 দুই পক্ষী ভয় তৈয়া পবিল যখন ।
 বিপ্রর আনন্দ আক নধবে তখন ॥
 ভিক্ষা হেতু পাইল গৈয়া সাবিত্রীর ঘর ।
 পতিব্রতা আছে বহি দেখে বিপ্রবর ॥
 পতিব্রতা নারীক ভিক্ষা খুজে বিপ্রবর ।
 গৃহস্বামী ভ্রমণান্তে আহে নিজ ঘর ॥
 স্বামী দেখি পতিব্রতা লইয়া আসন ।
 বসিবাক লাগি পাচে কৰয় অৰ্পণ ॥
 তাৰে পাচে উষ্ণপানী লইয়া সাদৰে ।
 স্বামীর চরণ ধৌত কৰে ধীবে ধীবে ॥
 এইমতে স্বামী সেৱা কৰি তাৰপৰ ।
 ভিক্ষা দিবে লাগি পাচে আতিল সম্ভব ॥
 বিলম্ব দেখিয়া পাচে সেই ব্রহ্মচাৰী ।
 কবিলেক মহা ক্রোধ সাবিত্রী উপৰি ॥

হাঁসি হাঁসি পত্তিব্রতা কহিল বচন ।
 আমাক বায়স নাহি কৰিবাহা জ্ঞান ॥
 ক্ৰোধ কৰি মাৰি আছা বিহঙ্গ যুগল ।
 বোষ পৰিহাৰ কৰা বিপ্ৰৰ নন্দন ॥
 ভিক্ষা লৈয়া চলি গৈল আশ্রম তখন ।
 ভক্ষণ কৰিয়া পাচে কৰিল গমন ॥
 বসিবাক লাগি বিপ্ৰক দিলেক আসন ।
 সাবিত্ৰীক সৰ্বিনয়ে বুলিল বচন ॥
 বিহঙ্গ মাৰিলো মই বহু ছুৰাস্তবে ।
 কেনেকৈ জানিলা তুমি নিজৰ অন্তৰে ॥
 এতেক বচন শুনি সাবিত্ৰী বমণী ।
 কহিলেক শুনা শুনা বিপ্ৰ মহামুনি ॥
 দিনে ৰাতি কৰো মই পতি শুশ্ৰূষণ ।
 সিকাৰণে জানো মই সকলো ঘটন ॥
 জানিব সকলো পাৰো পতি সেৱা ফলে ।
 ত্ৰিকাল ঘটনা জানো আপোন অন্তৰে ॥
 জননী তেজিয়া তুমি আসিলা ইঠাই ।
 বিষাদ অন্তৰে পথ মধ্যে থাকে চাই ॥
 মাতৃক দুখিনী কৰি কৰিলা আগমন ।
 বিফল তোমাৰ সব জ্ঞানহা ব্ৰাহ্মণ ॥
 অতি শীঘ্ৰে চলি যোৱা আপোন ভবন ।
 জননীৰ দুখ দূৰ কৰিয়ো তৎক্ষণ ॥

জননী পালন যেই কবে ভক্তি ভারে ।
 সৰ্ব্বকাৰ্য্য সিদ্ধি তাৰ জানিবা অন্তৰে ॥
 যজ্ঞ শৰ্ম্মা নামে বিপ্র আছে একজন ।
 স্মৃতা নামে তাৰ কন্যা অতি সুকপিনী ॥
 সেই কন্যা হৈব পাচে তোমাৰ বমনী ।
 তাইক কৰিবা তুমি আপোনাৰ পত্নী ॥
 স্মৃতা গৰ্ভে জন্মিবেক তোমাৰ নন্দন ।
 বৰ্দ্ধন হইব নাম শুনা বিচক্ষণ ॥
 পৰম বৈষ্ণব হৈব তোমাৰ নন্দন ।
 কহিলো তোমাক মই স্বৰূপ বচন ॥
 অজ্ঞানে কৰিলো বোম কৰাতা মার্জন
 পতিব্রতা তোরা পারে কৰো নমস্কাৰ ॥
 এহি বুলি নিজ গৃহে কৰিল গমন ।
 অতি শীঘ্ৰে নিজ গৃহে পাইল তখন ॥
 মাতৃৰ চরণে গৈয়া প্রণাম কৰিল ।
 পুত্রক পাইয়া মাতৃ আনন্দে অৰিল ॥
 ভিক্ষা কৰি বিপ্র পাচে অতি ভক্তি ভারে ।
 দিনে ৰাতি জননাক আদৰেৰে ৰাখে ॥
 যজ্ঞ শৰ্ম্মাৰ কন্যা ছিল স্মৃতা কন্যাধন ।
 দেব শৰ্ম্মাৰ কৰে কন্যা কৰিল প্রদান ॥
 বিহা কৰি দেব শৰ্ম্মা কৰিল বমন ।
 অন্তৰ্দ্ধমে দুই পুত্র হইল জনম ॥

বাতি দিনে দেব শয্যা ভাবি নাৰায়ণ ।
 বিমানে চাৰিয়া গৈল বৈকুণ্ঠ ভবন ॥
 যেই জনে শুনে এই চৰিত্ৰ ভক্তিৰে ।
 বিপদে আক্ৰমে নাহি কদাপি তাহাবে ॥
 কুগ্রহে তাহাক নাহি কৰ আক্ৰমণ ।
 পদে পদে সুমঙ্গল তাহাৰ সদন ॥
 ত্ৰিকাল জানিব পাৰে সেই মহামতি ।
 তাহাৰ ওপৰে তুষ্ট ত্ৰিজগত পতি ॥
 পিতৃলোক মহা তুষ্ট তাহাৰ ওপৰে ।
 বংশ বৃদ্ধি হয় তাৰ নাৰায়ণ বৰে ॥
 ভক্তিৰ সমান বন্ধু নাহি কোন জন ।
 ধৰ্ম্ম প্রতিষ্ঠিত আছে এই তিনি ভুবন ॥
 কদাচিতো নেৰিবাহা গুৰুৰ আশ্ৰয় ।
 গুৰু সেৱা বিনে নাই তৰণী উপায় ॥
 কৃষ্ণ দাস কজ্জে কয় হৰিৰাম পদে ধৰি ॥
 জানি জ্ঞানীগণে ডাকি যোলা হৰি হৰি ।

বৃহৎ পাষণ্ড দমন

সপ্তম খণ্ড

—:—

শবণ নির্ণয়

“ শ ”— সংক্ষিয়তে পাপং ।

“ ব ”— বতি জ্ঞানং প্রশস্যতে ।

“ ণ ”— বৈষ্ণব লোকং শবণং পবিকল্পতে ।

ভজন নির্ণয়

“ ভ ”— শব্দে সংসার মায়াময় ।

“ জ ”— শব্দে মানস জন্ম ধারণ ।

“ ন ”— শব্দে বৈকুণ্ঠ থান প্রাপ্ত ।

ভক্তি ন বিধ ।

যেনে— অরন, কীৰ্ত্তন, শ্রবণ, পদ-সেৱন, অৰ্চন,
বন্দন, দাস্ত, সখীত্ব, আত্মনিবেদন ।

১। অরন ভক্তি—একান্ত মনে গুরু মুখে পৰমার্থ
উদ্ধৃতি । অরনত পৰীক্ষিত তবিছে ।

২। কীৰ্ত্তন ভক্তি—একান্ত মনে পৰমার্থ তত্ত্ব গোৱা ।
কীৰ্ত্তনত নাৰদ তৰিছে ।

৩। শ্ৰবণ ভক্তি—একান্ত মনে পৰমার্থ তত্ত্ব সোৱৰণ
কৰা । শ্ৰবণত প্ৰহ্লাদ তৰিছে ।

৪। পদ সেৱন ভক্তি—একাগ্ৰচিত্তে কৃষ্ণৰ প্ৰতিমা
আৰু গুৰুৰ পদত সেৱা কৰা । পদ সেৱনত অশ্বৰীষ ৰজা ।

৫। অৰ্চন ভক্তি—ঈশ্বৰৰ চৰণত একান্ত মন কৰি
অৰ্পণ কৰি কৃষ্ণ উপাসনা । অৰ্চনত গজেন্দ্ৰ ।

৬। বন্দন ভক্তি—একান্ত মনে সমস্ত কামনা কৃষ্ণত অৰ্পণ
কৰি, তেওঁৰ পদত সদায় নমস্কাৰ কৰা । বন্দনত অক্ৰুৰ ।

৭। দাস্য ভক্তি—একান্ত মনে কৃষ্ণৰ চৰণত ভক্তি ৰাখি,
তেওঁত পুত্ৰ-ভাৰ্য্যা আৰু নিজক অৰ্পণ কৰি, দাসত্ব স্বীকাৰ
কৰা । দাভূত উদ্ধৱ তৰিছে ।

৮। সখ্য ভক্তি—কৃষ্ণত একান্ত মনে ভক্তি কৰি, সমস্ত
কামনা তেওঁত অপি বন্ধু স্থাপন কৰা । সখ্যত অৰ্জুন ।

৯। আত্মনিবেদন ভক্তি—ঈশ্বৰত ভক্তি ৰাখি, একান্ত
মনে গুৰুত পুত্ৰ, ভাৰ্য্যা, ঈশ্বৰ্য্যা, সম্পত্তি আৰু নিজক
অৰ্পণ কৰিলে ঈশ্বৰত অভিন্ন হয় । আত্মনিবেদনত বলি
ৰজা । সেই কাৰণে বলিৰ ভক্তি অতি শ্ৰেষ্ঠ । এই নটা
আচৰণ আমি গুৰু-মহন্তক সদায় কৰিব লাগে ।

ভক্তিৰ নোকা—কৃষ্ণৰ চৰণেই নোকা । পঞ্চ বিধ মুক্তি
খুটি । সাকপ্য, সাত্ত্বি, সামৌপ্য, সালোক্য, নিৰ্বাণ গুৰু

আৰু শাস্ত্ৰ গুৰিয়াল কেৱলা, সপ্ৰেমা, নিগুণা ভক্তি ল'গী ।
অমুকুল কৃষ্ণ ভক্ত আৰোহী ।

ভক্তিৰ শয্যা—কৃষ্ণৰ চৰণেই ঘৰ, গৃহস্থৰ বুদ্ধি খুৰাৰ
তলৰ শিল । সত্য, শৌচ, দয়া, মেন খুৰা । সন্তোষ সংসঙ্গ
বাৰ । ধৈৰ্য্য, ক্ষমা, তুষ্টি, বিৰক্তি শলা । ন বিধ ভক্তি
পাত । শৰণাদি পঞ্চ ভাগ চুঁহালী পুৰুষাৰ্থ গজাল ।
নম্ৰতা তুলি । প্ৰেম বিচনা চাদৰ । গুৰু শিক্ষা গাক ।
বিশ্বাস লেপ (জাপৰ কাপোৰ) । শুদ্ধ সদাচাৰ জাঁঠুৱা ।
বিবেক, শান্তি, শ্ৰদ্ধা, খেদ জৰি । বিজ্ঞান প্ৰদীপ । ভক্তই
এই শয্যাত শয়ন কৰিলে ক্লান্ত দূৰ হয়, নিৰ্ৰোগ মুক্তি
পায় । [খ্ৰীশ্ৰী৭ শঙ্কৰ দেৱ কৃত ।]

ভক্তিৰ বৃক্ষ—কৃষ্ণই বৃক্ষ । সংসঙ্গে ফল । শুদ্ধ ধৰ্ম্ম
গুৰুৰ শিক্ষা, শাস্ত্ৰ মনৰ স্থিৰতা এই চাৰিটা মূল । একান্ত
ভক্তি সাৰ । কৃষ্ণ, যশ, নাম, প্ৰেমই বস । সাক্ষ্য,
সান্ত্বি, সালোকা, সামোপা, নিৰ্ৰোগ, মুক্তি শিপা । শৰণ,
ভজন, আচৰণ, প্ৰবৰ্ত্তন, সন্তোষে আত্মা । বিৰক্তি, সত্য,
শৌচ, দয়া, ধৈৰ্য্য, ক্ষমা, তুষ্টি সাতোটা সাত ধাতু । নবিধ
ভক্তি ডাল । আশা বিধ ভক্তি সৰু সৰু শাখা । নানা
বিধ যশ, কোঁঠি পাত । ভক্তৰ শ্ৰদ্ধা, প্ৰাতি পুষ্প ।
এই বৃক্ষক আশ্ৰয় কৰি ভক্তে সিংহ (ব্ৰহ্মৰ) উপাসনা
কৰে । [বৈষ্ণৱ পটল ।]

ভক্তৰ লক্ষণ—সকলো প্ৰাণীৰ প্ৰতি অদ্বৈতা, মৈত্ৰ,

ককণা, মমতা শৃণু, নিবহঙ্কাৰ, সুখ-দুখত সমজ্ঞানী,
ক্ষমাশীল, সংযমী, ঈশ্বৰত দৃঢ় বিশ্বাসী, ঈশ্বৰ সেৱা পৰায়ণ
জনেই ভক্ত ।

অদ্বেষা—প্ৰাণী বধ নকৰা ।

মৈত্ৰ—সকলো প্ৰাণীক বিপদত সহায় কৰা ।

ককণা—আনৰ দুখত নিজে দুখী হোৱা ।

মমতা শৃণু—সংসাৰত মোৰ বুলি মোহ নোহোৱা ।

নিবহঙ্কাৰ—কোনো কৰ্ম্ম মই কৰ্ত্তা বুলি বোধ নকৰি
ঈশ্বৰত অৰ্পণ কৰা ।

সুখ-দুখত সমজ্ঞানী—সুখ বা দুখ পালে নিজৰ কৰ্ম্মা-
নুযায়ী কৃষ্ণৰ ইচ্ছাত হৈছে বুলি বোধ কৰা ।

ক্ষমাশীল—কোনোৱে অপৰাধ কৰিলে, প্ৰতিকাৰ
কৰিব পৰা ক্ষমতা থাকিলেও তাৰ প্ৰতিকাৰ
নকৰা স্বভাৱ ।

সদায় সন্তোষী—যেতিয়া যি পাই তাতে সন্তুষ্ট থকা ।

সংযমী—সকলো ইন্দ্ৰিয় নিজৰ অধীনত ৰখা ।

ঈশ্বৰত দৃঢ় বিশ্বাসী—শুক আৰু শাস্ত্ৰৰ বিচাৰৰ দ্বাৰা
কৃষ্ণক জানিবলৈ তেওঁত দৃঢ় বিশ্বাস ৰখা ।

ঈশ্বৰ সেৱা পৰায়ণ—যি কৰ্ম্ম কৰিলে পৰমাত্মা (বিষ্ণু)
সন্তোষ হয়, সেই কৰ্ম্মত ৰত থকা ।

এই কেউটা গুণ থকা জনেই গুৰু বা ভক্ত । এই
গুণ নথকা জন ভণ্ড ।

৩য় কৰ্ম অনুসৰি উপাধি

মহন্ত — মহৎ লোক, উদাৰ, পূজনীয়, নম্ৰ, পৰমার্থ তত্ত্ব জনা জিতেন্দ্ৰিয়, মহাজন, সাধু, সন্ত, গোসাই।

গোস্থামী—গো আৰু স্থামী, গো শব্দৰ অৰ্থ বেদ, গৰু, মাতৃ, সূৰ্য্য, বয়ি বজ্জ, পশু, পৃথিবী, ইন্দ্ৰিয়ক বুজায়। স্থামী শব্দে প্ৰভু ঈশ্বৰ, গৰাকী, বজ্জা, ভূমিৰ অধিকাৰ, সম্প্ৰদায় প্ৰবৰ্ত্তক, জিতেন্দ্ৰিয়। পৰমার্থত গোস্থামী ইন্দ্ৰিয়ৰ গৰাকী জিতেন্দ্ৰিয় পৰমার্থ তত্ত্ব জনা।

গোসাই—গো শব্দে বেদ, সা শব্দে গীতা আদি শাস্ত্ৰ জনা, ই শব্দে ব্ৰহ্মক (বিষ্ণুক) জনা।

ভট্টাচাৰ্য্য—ভট্ট আৰু আচাৰ্য্য। বেদ শিক্ষক, দৰ্শন শাস্ত্ৰত পণ্ডিত, প্ৰবৃত্তি (আগম) পন্থৰ।

গোস্থামী, মহন্ত, গোসাই নিবৃত্তি পন্থৰ। ভট্টাচাৰ্য্য গুৰু প্ৰবৃত্তি পন্থৰ।

সত্ৰ—বহু সন্ত, সাধু, ভক্ত, গোস্থামীৰ সৈতে ধৰ্ম্মৰ প্ৰসঙ্গ কৰে য'ত তাকে সত্ৰ বোলে। সত্ৰ দুই শ্ৰেণী আশ্ৰমী আৰু উদাসীন।

বাজমেধি, সাজ তোলা একে শ্ৰেণী। সাজ তোলা মেধিয়ে আয়-ব্যয় হিচাব ৰাখে। বাজমেধি প্ৰতিনিধি। মহন্তে পাতিলে মেধি, ভকতে পাতিলে সত্ৰীয়া।

আতা—যিজন আত্মা চিনি লৈ বহুত লোকক আত্মা চিনাব পাৰে।

পাচনীয় শিষ্যবিলাকক গুৰু গৃহলৈ মাতি আনে ।

বৰ মেধিয়ে, সাজ তোলাই শিষ্যৰ উৎপন্ন বস্তু আনি গুৰুক দিয়েহি ।

তিনিটি শিষ্যে এপোৱা হয় । সাত পোৱা শিষ্যে এক সেৱা পাতে । দুই সেৱাৰ ওপৰত কুৰিয়া মেধি, তিনি সেৱা ওপৰত বৰ মেধি পাতে ।

গোস্থামীয়ে গুৰু, দেৱ, নাম, ভক্ত, শৰণ, ভজন, সংসঙ্গ ভক্তি দান কৰি, জীৱক সদগতি দিব পাৰে । বেদৰ সাৰ মূল বীজ ঈশ্বৰৰ নাম দি লোক সমূহক জীৱ তৰণৰ উপায় কৰিছে ।

সংহতি

সংহতি তিনটা, মাধৱদেৱে স্থাপন কৰাটিৰে সৈতে চাৰিটা যেনে— কাল, পুৰুষ, ব্ৰহ্ম, নিকা সংহতি ।

কাল সংহতিৰ গুৰুত কাষ্টা, পুৰুষ সংহতিৰ নামত কাষ্টা, ব্ৰহ্ম সংহতিৰ ভাগৱতত কাষ্টা, নিকা সংহতিৰ আচাৰ ব্যৱহাৰত কাষ্টা ।

কাল, পুৰুষ, ব্ৰহ্ম সংহতি নহলে ভক্তি পূৰ্ণ নহয় । এই তিনি সংহতি গোপাল আতাত পূৰ্ণ হৈছে । গতিকে পূৰ্ণ গোপাল বোলে । গোপাল আতাই গজ্জলা আতাক দ্বিতীয় গোপাল নাম দি, নিৰ্গুণ কেৱল ভক্তিত প্ৰবৰ্ত্তন কৰাই ধৰ্ম্মচাৰ্য্য পাতে । গোপাল আতাকে মূখ্য কৰি বাৰ আতাই কেৱল ভক্তিত প্ৰবৰ্ত্তন কৰিছিল । কেৱলা,

নিগুণা, সপ্ৰেমা ভক্তিয়েই শ্ৰেষ্ঠ । কেৱল ভক্তি সকলো-
তকৈ শ্ৰেষ্ঠ । গুৰু নহলে ভক্তি সিদ্ধি নহয় ।

অন্য আৱশ্যকীয় শব্দার্থ আৰু চোকা

পঞ্চ গুণ—শ্ৰী, যশ, দান, মান, ভূত দায়া ।

পঞ্চ বস—শালু, দাস্তা, সখ্য, বাৎসল্য, মধুৰ ।

[গোপাল আতাৰ চৰিত্ৰ ।]

ছয়জন ভক্ত—ঋব, মুচ্কুন্দ, অনিমাৰ্দ্ৰ, মুনি, গজেন্দ্ৰ,
নাৰদ, গোপীসকল ।

তিনিভাপ—আধ্যাত্মিক—পুত্ৰাদিৰ মৃত্যুত বা আন
কৰ্মত আঘাট, দুখ অশুভৰ হোৱা ।

আধিভৌতিক—নিজৰ পঞ্চ ভূতৰ পৰা দেহত দুখ
পোৱা, অসুস্থত, বাঘ, কুকুৰ, কাঁইটাৰ পৰা পোৱা কষ্ট ।

আধিবৈদিক—বিভ্ৰাৎ বজ্জপাতৰ দ্বাৰা পোৱা কষ্ট ।

পঞ্চ তত্ত্ব—ছাল, চাউ, নখ, চুলি পৃথিৱীত লয় হয় ।
লাল, মূৰ, পুৰিষ জলত লয় হয় । ক্ৰোধা, ভৃষ্ণা, কাঙ্ক্ষি
তেজত লয় হয় । ধাৱন, নিৰোধ, বুদ্ধি, বল বায়ুত লয়
হয় । শোক, মোহ, ভয়, চিন্তা, বীৰ্য আকাশত লয় হয় ।

দ্বাদশ পৰমাৰ্থ তত্ত্ব—যেনে, জীৱ—গুৰু ব্ৰহ্ম, ঈশ্বৰ—
পৰমাত্মা ঈশ্বৰ । মায়া—দেহ ইন্দ্ৰিয়ত আত্মা বুদ্ধিয়েই মায়া ।
তৰণ—গুৰু সেৱাই তৰণ । জ্ঞান—শাস্ত্ৰ পঢ়ি পোৱাটো
জ্ঞান । বিজ্ঞান—সমস্ত ধাৰ্মিক ব্ৰহ্মময় দেখাটো বিজ্ঞান ।

তদঙ্গ—সম্ভব সঙ্গত হবি কথা শ্রবণ কীৰ্ত্তনেই তদঙ্গ ।
 বহস্ম—ভক্তিত্ব, প্রীতি বা ঈশ্বৰ প্ৰেমেই বহস্ম ।
 জ্ঞাতি—ঈশ্বৰেই জ্ঞাতি গুরু আৰু ঈশ্বৰ অভেদ জ্ঞান ।
 বস্তু—ভকতেই বস্তু । গুণ—ভকত বৎসলতাই গুণ ।
 ক্ৰিয়া--ঈশ্বৰৰ সৃষ্টি আৰু ভকতৰ সেৱাই ক্ৰিয়া ।

দ্বাদশ যম—অহিংসা—কোনো প্ৰাণী বধ নকৰা ।
 অসঞ্চয়—ভক্তিৰ বাহিৰে আন বস্তু সঞ্চয় নকৰা ।
 ক্ষমা—কোনোৱে অপৰাধ কৰিলেয়ো তেওঁক ক্ষমা কৰা ।
 ভয়—ঈশ্বৰ আৰু বৈষ্ণৱৰ বাহিৰে আনলৈ ভয় নকৰা ।
 সত্য—ব্ৰহ্ম বিষয়ক আলোচন। আন্তেয়—মনতে পৰৰ
 দ্ৰব্য গ্ৰহণ নকৰা । অনঙ্গ—সকাম কৰ্ম্ম ত্যাগ কৰা ।
 হুী—অকৰ্ম্মত ঘৃণা উপজা । আন্তিক্য—ধৰ্ম্মত বিশ্বাস
 কৰা । ব্ৰহ্মচৰ্য্য—বীৰ্য্য ধাৰণ কৰা । মোন—অসৎ
 আলাপ নকৰা । শ্ৰেষ্ঠ্য—মন বুদ্ধি ঈশ্বৰত স্থিৰ ৰখা ।

তিনি শৰীৰ—স্থূল শৰীৰ--পিতা মাতাৰ ৰজো
 বীৰ্য্যৰ পৰা উৎপন্ন হোৱা দৃশ্যমান পঞ্চ ভৌতিক দেহাটো ।
 লিঙ্গ শৰীৰ--পঞ্চ জ্ঞানেন্দ্ৰিয়, পঞ্চ কৰ্ম্মেন্দ্ৰিয়, মল, বুদ্ধি
 এই বাৰটাৰ দ্বাৰা গঠিত হোৱা বস্তুটিয়েই লিঙ্গ শৰীৰ
 বোলে । সূক্ষ্ম শৰীৰ—বায়ুৰ দ্বাৰা গঠিত এটি লিঙ্গ
 শৰীৰ ইহলোক পৰলোকত গমনা-গমন কৰে ।

দ্বাদশ নিয়ম—শৌচ—পানী আৰু মাটিৰে দেহা শুদ্ধ
 কৰা । জপ—মনতে ঈশ্বৰৰ নাৰ্ম লোৱা । তপ—সমস্ত

কৰ্ম ত্যাগ কৰি ঈশ্বৰত মন লগোৱা । হোম—সমস্ত কৰ্ম
ঈশ্বৰত অৰ্পণ কৰা । ঞ্জা—কৃষ্ণত আৰু কৃষ্ণ কথাত আগ্ৰহ ।
আতিথ্য—ভকত বৈষ্ণৱৰ সেৱা-শুশ্ৰূষা কৰা । ব্ৰহ্মাৰ্চন—
অকপটে কৃষ্ণৰ উপাসনা কৰা । তীৰ্থ পৰ্য্যটন—গুৰু
বৈষ্ণৱৰ গৃহলৈ যোৱা । পৰমার্থ চেষ্টা—হৰি ভক্তি আচৰণ
কৰা । সন্তোষ—যেতিয়া যি পাই ঈশ্বৰৰ অমুগ্ৰহত,
তাতে তৃপ্ত থকা । গুৰু সেৱা—হৃদয়ত হৰিক ধ্যান কৰা ।
মনশুদ্ধি—হৰি কথা আলোচনা কৰা ।

পঞ্চ মহাভূত—ক্ষিত্তি, অপ, তেজ, মৰুৎ, বোম ।
পঞ্চ জ্ঞানেन्द्रিয়—চক্ষু, কৰ্ণ, নাসিকা, ত্বক, স্পৃহা ।
পঞ্চ কৰ্মেन्द्रিয়—বাক, পাণি, পাদ, পায়, উপস্থ ।
দশ বায়ু—প্ৰাণ, অপান, সমান, উদান, ব্যান নাগ,
কৃকৰ, দেবদত্ত, কুৰ্ম, ধনঞ্জয় ।

চাৰি অবয়ব—মন, বুদ্ধি, অহঙ্কাৰ, চিত ।

পঞ্চ বিধ মুক্তি—১। সালোক্য—বিষ্ণুৰ লগত একে
নৈকুণ্ঠ থকা । ২। সাষ্টি—বিষ্ণুৰ সমান ঐশ্বৰ্য্যপ্ৰাপ্তি
(নিকা সংহতি) । ৩। সামীপ্য—বৈকুণ্ঠত বিষ্ণুৰ মিচেই
ওচৰত থাকিবলৈ পোৱা (ব্ৰহ্ম সংহতি) । ৪। সাক্ষ্য—
বিষ্ণুৰ সমান ৰূপ লাভ কৰা (পুৰুষ সংহতি) ।
৫। নিৰ্বান—বিষ্ণুৰ লগতে এক হৈ মিলি যোৱা, লীন
হোৱা । কাল সংহতি । ভাগৱত ।

সপ্ত বৈকুণ্ঠ—শ্বেত বিলাস, ব্ৰহ্ম বিলাস, পুষ্প বিলাস,

সান্তানু বিলাস, সনাতন, গোলোক, পঙ্কজ বিলাস বৈকুণ্ঠ ।

দ্বাদশ গুণ—সত্য, শৌচ, দয়া, মৌণ বুদ্ধি, হ্রী, যশ
ক্ষমা, সম, দম, ভগ, ক্রী । [বৈষ্ণবী কীর্তন]

পাঁচ বিধ জীৱ—প্রকৃতিৰ জীৱই অকৰ্ম্ম কৰি পাপ
ভুঞ্জে । জলশায়ীৰ জীৱে সংসাৰী জ্ঞানী । অনন্তৰ জীৱে
যোগী সম্যাসী হয় । পালক বিষ্ণুৰ জীৱে কৰ্ম্ম কৰে ।
কালনাৰায়ণৰ জীৱে একমাত্র কেৱল ভক্তিহে কৰে ।

চাৰি শ্লোক, চাৰি শৰণ, জ্ঞানে—গুৰু, বিজ্ঞানে—
দেৱ, তদঙ্কে—নাম, বহুশ্ৰে—ভাগৱত বা ভকত । গুৰু,
দেৱ, নাম, অৰ্থাৎ বিষ্ণু, ব্রহ্মা, কদ্ৰ তিনিকো এক কৰি
ভাগৱতত জপ কৰে ।

নামৰ দহ অপবাধ—গুৰু ভক্ত নিন্দা, হৰি হৰ পৃথক
কৰা, হৰি নাম নিন্দা, গুৰু অৱজ্ঞা, নামত বাদ কৰা,
নামধৰ্ম্মক আন ধৰ্ম্মৰ সমান কৰা, নামত বলে পাপ বৃদ্ধি
কৰা, অজ্ঞাহীনক নাম দান দিয়া, নাম দান কৰোতে অহঙ্কাৰ
কৰা নামৰ মহিমাক উপালম্ব কৰিলে, শতবাৰ দণ্ডৱত হৈ
হৰি নাম কীৰ্ত্তন কৰিলে খণ্ডন হয় । নামে সাত কাৰ্য্য
সাধে, পাপ নাশ হয়, পুণ্য ওপজে, বৈবাগ্য জন্মে, কৃষ্ণত
প্ৰেম ভক্তি বাড়ে, বৈষ্ণৱী জ্ঞান জন্মে, দুৰ্ব্বাসনা নষ্ট
হয়, মায়াৰ নিৰ্ঘ্যান কৰি কৃষ্ণৰ দেহত লয় পায় ।

— x —

—অন্ত—

*Library books will give you joy for long
if handled carefully with clean hands*

ইয়াৰ গ্ৰাহক

গোৱাকালৈ

ঠাৱ—

১। পৰমাৰ্থ তত্ত্ব

(পৰমাৰ্থ বিষয়ক জ্ঞানিব লগা বহুত কথা ব্যাখ্যা
কৰা পাব)

২। সন্তান চৰিত্ৰ

(ঈশ্বৰৰ গুণৰ পৰা আজিলৈকে বঢ়া বিবিধ
সন্তানলৈ পূৰ্ণ বিবৰণ পাব)।

গোৱাৰ ঠিকনা—

শ্ৰীকৃষ্ণদেৱ গোহাঞী

গজলা ৱাৰ

পোঃ চেমেলীবাড়ী

শিৱসাগৰ, অসম।